

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

**Факультет філології й журналістики
імені Михайла Стельмаха
Кафедра української мови
Кафедра української літератури
Факультет педагогіки, психології і професійної освіти
Кафедра педагогіки й освітнього менеджменту**

Затверджую

**Ректор Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського**

проф. Лазаренко Н.І.

» вересня 2024 року

Наскрізна програма практики

підготовки бакалавра

галузі знань 03 Гуманітарні науки

01 Освіта / Педагогіка

спеціальності 035 Філологія

спеціалізації 035.01 Українська мова та література

додаткової предметної спеціальності 014.028 Середня освіта (Мова і література (польська))

Освітньо-професійна програма Філологія. Українська мова та література. Середня освіта. (Мова і література (польська))

Факультет філології й журналістики імені Михайла Стельмаха

РОЗГЛЯНУТО Й СХВАЛЕНО

на засіданні Вченої ради

**Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського**

**Протокол № 2 від «18» вересня
2024 р.**

Вінниця – 20 24 р.

Розробники:

Віннічук А. П., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури.

Павлушенко О. А., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови.

Павлюк О.П., кандидат наук, асистент кафедри української мови.

Хамська Н. Б., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки й освітнього менеджменту.

Рецензенти:

Акімова О.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки й освітнього менеджменту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Коваль Л. М., доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови, теорії та історії української і світової літератури Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Наскрізна програма практики підготовки бакалаврів галузі знань 03 Філологія, 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова та література додаткової предметної спеціальності 014.028 Середня освіта (Мова і література (англійська)) освітньо-професійної програми Середня освіта. (Мови і літератури (польська)). Розроб. : А.П. Віннічук, О. А. Павлушенко, О.П. Павлюк, Н. Б. Хамська. Вінниця, 2024. 58 с.

Наскрізна програма практики розглянута й схвалена на засіданні кафедри української мови.

Протокол № 14 від « 26 » червня 2024 р.

Наскрізна програма практики розглянута й схвалена на засіданні кафедри української літератури.

Протокол № 1 від « 19 » серпня 2024 р.

Наскрізна програма практики розглянута й схвалена на засіданні кафедри педагогіки й освітнього менеджменту.

Протокол № 1 від « 19 » серпня 2024 р.

Наскрізна програма практики розглянута й схвалена на засіданні навчально-методичної комісії факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха.

Протокол № 1 від « 19 » серпня 2024 р.

ВСТУП

Відповідно до Положення про проведення практики здобувачів у закладах вищої освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 8 квітня 1993 р. № 93, «Положення про проведення практик здобувачів вищої освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського» (наказ № 125од від 21.06.2024 р.), освітньо-професійної програми підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра галузі знань *03 Філологія, 01 Освіта / Педагогіка* спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова та література додаткової предметної спеціальності *014.028 Середня освіта (Мова і література (англійська))* освітньо-професійної програми *Середня освіта. (Мови і літератури (польська))* освітньо-професійної програми *Філологія. Українська мова та література. Середня освіта. (Мова і література (польська))*, навчального плану, освітньо-професійна програма передбачає формування готовності до виконання професійної діяльності.

Проходження практики – важливий етап професійної підготовки майбутнього фахівця. Практика відбувається в середовищі, максимально наближеному до умов професійної діяльності, поєднує теоретичну підготовку здобувачів із практичною діяльністю й забезпечує безперервність та послідовність у формуванні професійних умінь і навичок.

I. Мета та завдання практичної підготовки

Ефективним способом набуття професійних компетенцій, фахового та особистого розвитку майбутніх учителів української мови і літератури є підсистема практик. Як педагогічна категорія практика – складова навчально-виховного процесу вищої школи, її мета – навчити здобувачів творчо використовувати в майбутній професійній діяльності набуті науково-теоретичні знання й практичні навички.

Метою фахової практики здобувачів-бакалаврів галузі знань *03 Філологія, 01 Освіта / Педагогіка* спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова та література додаткової предметної спеціальності *014.028 Середня освіта (Мова і література (англійська))* освітньо-професійної програми *Середня освіта. (Мови і літератури (польська))* освітньо-професійної програми *Філологія. Українська мова та література. Середня освіта. (Мова і література (польська))*, англійська мова є підготовка до цілісної педагогічної діяльності, створення умов для самореалізації, самовираження, самовизначення особистості майбутнього вчителя-словесника.

Основними видами фахової практики є *навчальна* та *виробнича (педагогічна)*. Навчальна практика містить *фольклорну, діалектологічну, пропедевтичну, а виробнича (педагогічна) – педагогічну практику в оздоровчих закладах (інструктивно-методична, позашкільна), педагогічну практику в закладах загальної середньої освіти, педагогічну практику з додаткової предметної спеціальності*.

Фольклорну практику здобувачі проходять у 2 семестрі. Загальна кількість годин – 30, що становить 1 кредит. Форма контролю – залік. База проходження практики – за місцем проживання здобувачів. Керівництво практикою здійснює викладач кафедри української літератури, який перед її початком проводить настановчі заняття.

Діалектологічна практика проходить в 4 семестрі. Загальна кількість годин – 30, що складає 1 кредит. База проходження практики – за місцем проживання здобувачів. Керівництво практикою здійснює викладач кафедри української мови, який перед її початком проводить настановчі заняття, під час яких здобувачі отримують завдання та методичну допомогу щодо проходження практики.

Пропедевтична практика є початковим етапом професійної підготовки майбутнього вчителя-словесника. Вона проходить без відриву від навчання в 5, 6 семестрах. Загальна кількість годин на пропедевтичну практику – 60, що складає 2 кредити. Ця практика закладає основу для успішного проходження виробничих практик, сприяє формуванню в здобувачів початкового рівня фахових компетенцій – педагогічної, психологічної, методичної, а також поглиблює мовну, літературну (читацьку) та літературознавчу компетенції. Базою пропедевтичної практики є Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

Педагогічна практика в оздоровчих закладах (інструктивно-методична, позашикільна) запланована в 6 семестрі. Загальна кількість годин – 90, що складає 3 кредити. База її проведення – дитячі оздоровчі установи міста, області та України. Це важлива ланка в системі неперервної професійно-практичної підготовки здобувачів педагогічного ЗВО. Під час її проходження здобувачі набувають практичного досвіду виховної роботи з дітьми в позашикільний час, розширюють в практичній площині свої теоретичні знання.

Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти триває 6 тижнів у 6 семестрі. На неї відведено 150 год., що складає 5 кредитів. Базою проходження педагогічної практики є загальноосвітні навчальні заклади м. Вінниці та області, а саме 5-9 класи. Упродовж практики здобувачі виконують обов'язки вчителя української мови і літератури та помічника класного керівника.

Педагогічна практика з додаткової предметної спеціальності триває 3 тижні у 8 семестрі. На неї відведено 90 год., що складає 3 кредити. Базою проходження педагогічної практики є загальноосвітні навчальні заклади м. Вінниці та області. Упродовж практики здобувачі виконують обов'язки вчителя польської мови.

1.1. Мета практик

1.1.1. Метою фольклорної практики є розширення уявлення здобувачів про динаміку розвитку словесного фольклорного мистецтва, комплексне обстеження сучасного стану розвитку фольклору обраної місцевості, удосконалювати вміння аналізувати автентичні форми народнопоетичної культури.

1.1.2. Мета діалектологічної практики – поглибити й розширити знання здобувачів із мовними особливостями (на системних рівнях фонетики, лексики, морфології та синтаксису) територіальних різновидів української національної мови – народних говорів, які є результатом історичного розвитку українського народу і його мови.

1.1.3. Метою пропедевтичної практики є оволодіння основними функціями педагогічної діяльності вчителя української мови і літератури на репродуктивному та реконструктивному рівнях, становлення й розвиток педагогічної та методичної компетенцій.

1.1.4. Мета педагогічної практики в оздоровчих закладах (інструктивно-методична, позашикільна) – формування у здобувачів цілісного уявлення про організацію та зміст педагогічної діяльності в дитячих оздоровчих закладах, набуття здобувачами-практикантами вмінь і навичок виховної роботи з дітьми в умовах літньої оздоровчої установи, удосконалення та зміцнення теоретичних та методичних знань здобувачів отриманих у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін.

1.1.5. Мета педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти: підготувати майбутнього вчителя-словесника до професійної діяльності з учнями 5-9 класів, удосконалити вміння й навички застосовувати на практиці теоретичні знання з лінгводидактики та методики навчання української літератури в найефективніших формах організації освітнього процесу найдосконалішими методами та прийомами навчання.

1.1.6. Мета педагогічної практики з додаткової предметної спеціальності підготувати майбутнього вчителя англійської мови до професійної діяльності, удосконалити вміння й навички застосовувати на практиці теоретичні знання з лінгводидактики та методики навчання польської мови в найефективніших формах організації освітнього процесу найдосконалішими методами та прийомами навчання.

1.2. Завдання практик – підготувати здобувачів до самостійного й цілісного виконання функцій учителя української мови і літератури, учителя англійської мови та класного керівника в закладах загальної середньої освіти в логічному зв'язку із завданнями вищезазначених практик; сприяти формуванню в практикантів компетенцій, необхідних для виконання професійно-педагогічної діяльності.

Загальні завдання підсистеми практик:

організаційні – залучити здобувачів до організації та проведення кожного з видів практик;

мотиваційні – допомогти усвідомити мету, особливості й цінності професійної педагогічної діяльності та стимулювати інтерес до неї;

проектувальні – залучити практикантів до цілевизначення, планування, реалізації, контролю, рефлексії виконаної діяльності;

дослідницькі – налаштувати на науковий пошук;

комунікативні – забезпечити процес ефективного спілкування з учнями, учителями, методистами, викладачами, здобувачами-практикантами.

Проходження практик сприяє загальнокультурному розвитку особистості здобувачів, формуванню їхніх педагогічних, методичних, психологічних компетенцій і вдосконаленню мовнокомунікативної, мовної, літературної, фольклорної, діалектологічної компетенцій.

Педагогічна компетенція – це здатність майбутніх учителів української мови і літератури, польської мови проектувати педагогічну діяльність, організовувати науково-педагогічне спілкування в галузі мово-, літературознавства; керувати пізнавальною діяльністю учнів; знаходити ефективні способи впливу на них, ураховуючи їхні психолого-вікові особливості; створювати й згуртовувати класний колектив з метою вирішення освітніх завдань; планувати, контролювати й коригувати власну професійну діяльність.

Методична компетенція передбачає набуття здобувачами знання методологічних і теоретичних основ методики навчання мови та літератури, формування в майбутніх учителів готовності виконувати професійно-методичну діяльність на конструктивному й репродуктивно-творчому рівнях.

Психологічна компетенція полягає в оволодінні здобувачами знаннями загальної, вікової, соціальної, педагогічної психології, розуміння психічних процесів, пам'яті, мислення, творчої й відтворювальної уяви, мовної діяльності; у формуванні вміння визначати рівень і мотиви розвитку особистості, формувати ціннісне ставлення до пізнавальної діяльності.

Підґрунтя **мовної компетенції** складають знання мовної системи за рівнями фонетики, лексики, морфеміки, морфології, синтаксису й формування в здобувачів здатності використовувати ці теоретичні знання на практиці в професійній діяльності. Складником мовної компетенції є **лінгвокультурознавча компетенція** – тобто вміння викладати українську та польську мови, здійснювати їх етнолінгвістичний аналіз.

Літературна (читацька) компетенція трактується як сукупність знань про художні твори, знакові в українській національній літературі; достатній рівень сформованості навичок адекватно сприймати, аналізувати й інтерпретувати зміст цих творів; уміння вести діалог із творами митців, здатність знаходити в них відповіді на особистісно значущі питання.

Літературознавча компетенція полягає в здатності перманентно набувати та раціонально, ефективно й творчо використовувати літературознавчі знання та вміння з метою вирішення навчально-виховних завдань шкільної літературної освіти та розвитку читацької культури учнів.

Фольклорна компетенція – це знання усної народної творчості, уміння глибоко й естетично сприймати фольклорний твір та здійснювати його філологічну інтерпретацію.

Діалектологічна компетенція – це здатність аналізувати лінгвістичні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, а також на основі відповідних загальнонаукових методів. Знання природи і сутності мови, походження й закономірностей розвитку мов, особливостей структури мови, класифікації мов світу, шляхів і методів вивчення мовного матеріалу. Знання системи сучасної української літературної мови, еволюції її граматичної будови.

1.2.1. Основні завдання фольклорної практики:

- поглиблювати знання здобувачів української народної творчості;
- сприяти осмисленню ролі фольклору в житті народу;
- виробляти основні навички збирацької роботи і вміння робити самостійні спостереження над побутуванням фольклору;
- ознайомлювати з особливостями життя й побуту творців і носіїв народної творчості.

1.2.2. Основні завдання діалектологічної практики:

- виробити навички науково-дослідної роботи у процесі збирання й вивчення українського діалектного мовлення, взаємодії діалектів і літературної мови;

- формувати у здобувачів навички виявлення впливу діалектного оточення на усне і писемне мовлення школярів та ознайомлення їх з особливостями мови в умовах місцевої говірки;
- зібрати науково достовірні матеріали для подальших діалектологічних студій;
- формувати в здобувачів навички виявлення впливу діалектного оточення на усне й писемне мовлення школярів;
- формувати національномовної особистості здобувача-філолога.

1.2.3. Основні завдання пропедевтичної практики:

- навчити здобувачів аналізувати дидактичні, розвивальні та виховні аспекти уроків української мови й літератури;
- формувати конструктивні вміння майбутніх учителів української мови та літератури; здатність застосовувати різні типи уроків і методи навчання;
- конструювати розгорнутий аналіз уроку: визначати його тип, місце в системі уроків, триєдину мету, дотримання дидактичних етапів та підбір методично доцільних методів, прийомів і видів навчальної діяльності; підбір навчального (мовленнєвого та літературознавчого) матеріалу, логічність та послідовність викладу;
- раціонально поєднувати колективні (фронтальні, групові та парні) та індивідуальні форми роботи з огляду на цілі й завдання уроку та з урахуванням віку учнів;
- проектувати й створювати необхідні наочні засоби для проведення уроків;
- ознайомитися з формами проведення позакласної роботи з української мови й літератури;
- розвивати в здобувачів здатність до рефлексії.

1.2.4. Завдання педагогічної практики в оздоровчих закладах (інструктивно-методична, позашкільна):

- практично ознайомити здобувачів із питаннями організації та функціонування дитячих оздоровчих установ;
- удосконалити та закріпити теоретичні знання, отримані здобувачами в процесі вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу під час виконання обов'язків вихователя дитячої оздоровчої установи;
- формувати професійно-педагогічні вміння і навички організації життєдіяльності дітей в умовах дитячої оздоровчої установи з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей;
- розвивати уміння професійного спілкування;
- засвоїти методики аналізу та самоаналізу діяльності вихователя;
- планувати й проводити колективні заходи виховного та пізнавального змісту, тематичні дні у літній оздоровчій установі;
- планувати та проводити заходи з дотриманням дітьми та підлітками безпеки життєдіяльності стосовно колективного проживання і відпочинку, правил поведінки у випадку виникнення надзвичайних ситуацій різного походження.

1.2.5. Завдання педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти:

- ознайомити здобувачів із сучасним станом навчально-виховної роботи в школах різноманітного типу, з передовим педагогічним досвідом;
- закріпити, поглибити, узагальнити теоретичні знання з лінгвістичних, літературознавчих дисциплін, лінгводидактики та методики навчання української мови й літератури, формувати вміння застосовувати їх на практиці у процесі розв'язання конкретних педагогічних завдань;
- створити умови теоретичного осмислення педагогічного процесу, наукового аналізу передового педагогічного досвіду і особистого досвіду роботи;
- готувати здобувачів-практикантів до виконання функцій учителя-філолога (проведення різних типів уроків із застосуванням різноманітних методів, прийомів і видів навчальної діяльності);
- виховувати професійні якості особистості вчителя, потреби в педагогічній самоосвіті.

1.2.6. Завдання педагогічної практики з додаткової предметної спеціальності:

- формувати в майбутнього вчителя такі важливі якості, як активність, відповідальність, повага до учнів та колег, а також розвиток комунікативних навичок, необхідних для ефективної взаємодії з дітьми.
- оволодіння вчителем комплексу компетенцій, що дозволяють ефективно працювати в динамічному освітньому середовищі;
- можливість практиканту перевести теоретичні знання у практичну площину та набутти досвіду роботи з учнями;
- обмін досвідом з досвідченими вчителями та вивчення інноваційних підходів у педагогічній роботі;
- застосування сучасних методик викладання польської мови з урахуванням індивідуальних потреб учнів та особливостей навчального закладу;
- створення творчого освітнього середовища, яке стимулює розвиток особистості учня.

1.3. Компетентності (за освітньо-професійною програмою)

Фольклорна практика

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати і примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

Фахові компетентності:

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову, що вивчається, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Діалектологічна практика

Загальні компетентності

ЗК 2. Здатність зберігати і примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов, що вивчаються.

ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Пропедевтична практика

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову, що вивчається, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 13. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку; спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

Педагогічна практика в оздоровчих закладах (інструктивно-методична, позашкільна)

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати і примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову, що вивчається, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 13. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку; спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати і примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності

ФК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову, що вивчається, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ФК 13. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку; спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

Педагогічна практика з додаткової педагогічної спеціальності

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати автономно та в команді.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов, що вивчаються.

ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову, що вивчається, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ФК 13. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

1.4. Результати навчання (за освітньо-професійною програмою)

Фольклорна практика

РН 2. *Виявляє повагу та цінує* українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; *демонструє* здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.

РН 7. *Застосовує* різні види аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культур.

РН 18. *Застосовує* сучасні інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.

Діалектологічна практика

РН 2. *Виявляє повагу та цінує* українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; *демонструє* здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.

РН 4. *Пояснює* особливості розвитку української мови та літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; *порівнює* мовні й літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.

РН 18. *Застосовує* сучасні інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.

Пропедевтична практика

РН 3. *Знає* сучасні філологічні засади навчання української та англійської мов, української літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні.

РН 7. *Застосовує* різні види аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культур.

РН 10. *Володіє* методами й методиками діагностування навчальних досягнень здобувачів освіти з української та англійської мов, української літератури; *уміє* здійснювати педагогічний супровід.

РН 18. *Застосовує* сучасні інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.

Педагогічна практика в оздоровчих закладах (інструктивно-методична, позашкільна)

РН 1. *Використовує* українську мову як державну в усіх сферах суспільного життя, зокрема в професійному спілкуванні.

РН 5. *Володіє* комунікативною компетентністю з української та англійської мов (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти).

РН 8. *Використовує* гуманістичний потенціал української мови та літератури для формування духовного світу юного покоління громадян.

РН 12. *Має* критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань, знає мовно-літературний контекст та реалізує його в освітньому процесі.

РН 14. *Організовує* процес свого навчання й самоосвіти.

РН 16. *Знає* норми української та англійської літературних мов та *вміє* їх застосовувати в практичній діяльності.

Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти

РН 1. *Використовує* українську мову як державну в усіх сферах суспільного життя, зокрема в професійному спілкуванні.

РН 3. *Знає* сучасні філологічні засади навчання української та англійської мов, української літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні.

РН 5. *Володіє* комунікативною компетентністю з української та англійської мов (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти).

РН 6. *Володіє* навичками аудіювання й створення текстів різних стилів і жанрів та застосовує ці вміння в процесі формування мовленнєвої компетентності здобувачів освіти.

РН 8. *Використовує* гуманістичний потенціал української мови та літератури для формування духовного світу юного покоління громадян.

РН 9. *Володіє* особистісно орієнтованим, діяльнісним, компетентнісним та іншими сучасними підходами до викладання української та англійської мов, української літератури; *застосовує* український та міжнародний досвід у навчанні здобувачів освіти.

РН 12. *Має* критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань, знає мовно-літературний контекст та реалізує його в освітньому процесі.

РН 16. *Знає* норми української та англійської літературних мов та *вміє* їх застосовувати в практичній діяльності.

Педагогічна практика з додаткової предметної спеціальності

РН 1. *Використовує* українську мову як державну в усіх сферах суспільного життя, зокрема в професійному спілкуванні.

РН 3. *Знає* сучасні філологічні засади навчання української та польської мов, української літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні.

РН 5. *Володіє* комунікативною компетентністю з української та польської мов (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти).

РН 6. *Володіє* навичками аудіювання й створення текстів різних стилів і жанрів та застосовує ці вміння в процесі формування мовленнєвої компетентності здобувачів освіти.

РН 9. *Володіє* особистісно орієнтованим, діяльнісним, компетентнісним та іншими сучасними підходами до викладання української та польської мов, української літератури; *застосовує* український та міжнародний досвід у навчанні здобувачів освіти.

РН 12. *Має* критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань, знає мовно-літературний контекст та реалізує його в освітньому процесі.

РН 16. *Знає* норми української та англійської літературних мов та *вміє* їх застосовувати в практичній діяльності.

РН 17. *Використовує* іноземну мову для організації ефективної міжкультурної комунікації.

2. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

2.1.1. ФОЛЬКЛОРНА ПРАКТИКА

Тема 1. Магія як найдавніший пласт народної творчості та її форми. Тотемізм, анімізм, фетишизм. Теоретична магія як псевдонаука. Практична магія як псевдомистецтво. Гомеопатична (імітативна) та контагіозна магія. Зв'язок **вірувань та обрядів** з давньою магією. Види **ритуалів**. Словесний супровід обрядів та ритуалів. Замовляння, заклинання, прокляття (закляття) та клятви (присяги). Види магічних формул. Жанрові різновиди. Ворожіння, їх види. Поетика жанрів магії. Давня праслов'янська **міфологія**. Тематичні цикли давніх праслов'янських міфів. Народні повір'я та забобони, їх зв'язок з давньою міфологією.

Тема 2. Народна обрядовість як поєднання ліричного та драматичного начал. Загальна характеристика народної обрядової лірики.

Тема 3. Календарно-обрядова творчість. Річна циклічність та ритуально-міфологічна основа виникнення жанрів календарно-обрядової творчості. Поділ на цикли. Аналіз жанрів **зимового** циклу календарної обрядовості. **Колядка** як жанр; класифікація українських народних колядок, аналіз основних груп. Структура колядки, основні мотиви, образи, поетика. Жанрові особливості та поетика українських народних **щедрівок**. Посівальні пісні. Зв'язок жанрів зимового циклу із відповідними святами та ритуальними діями. Аналіз жанрів **весняного** циклу календарної обрядовості. Народні **веснянки**, їх зв'язок з міфологічними віруваннями давніх слов'ян. Жанрові особливості українських **гаївок**, їх класифікація, специфіка виконання. Волочебні пісні (риндзівки). **Церковні пісні** про Воскресіння (воскресні пісні). Жанри **літнього** циклу календарно-обрядової творчості: **маївки, русальні пісні, купальські, собіткові, петрівчані, трійцькі пісні**. Зв'язок з ритуалами. Основні мотиви, поетика. Жанри **осіннього** циклу календарної творчості: **жниварські** (зажинкові, жнивні, обжинкові), **косарські та гребовицькі**.

Тема 4. Родинно-обрядова творчість, її зв'язок з етапами життя та побутом людей. Весільна обрядовість, її виникнення та становлення. Весілля як драма; його основні етапи (передвесільні обряди, приготування до весілля, власне весілля, післявесільні обряди) та народнопісенний супровід. **Обрядові весільні пісні**; аналіз мотивів, образів, їх поетика; особливості виконання. Зв'язок весільної обрядовості з іншими жанрами фольклору. Народна обрядовість, пов'язана з народженням дитини.

Тема 5. Похоронна обрядовість, історія становлення похоронного обряду. **Голосіння** та їх жанрові різновиди (похоронні, рекрутські, каторжанські, соціально-побутові та ін.); аналіз, особливості виконання, поетика.

Тема 6. Український народний героїчний епос. Історична основа походження та розвитку українського народного героїчного епосу. **Класифікація жанрів** героїчного епосу. Українські **народні думи** як унікальне явище народної творчості. Історія походження дум, їх композиція та жанрові особливості; класифікація українських народних дум. Жанрові особливості **історичних пісень**, їх класифікація.

Тема 6. Українські народні балади. Жанрова своєрідність українських народних балад. Поєднання епічного, ліричного та драматичного компонентів у баладі. Проблеми поділу українських балад, їх **класифікація**. Тематичний **аналіз** основних баладних сюжетів.

Тема 7. Українська народна лірика. Специфіка народної лірики, її відмінності від обрядової творчості. Жанрові ознаки ліричних пісень, їх **класифікація**. Тематичні групи родинно-побутових пісень. Народні пісні про кохання та дошлюбні взаємини: основні мотиви та образи. Поетика народних пісень про родинне життя. Вдовині та сирітські пісні. Своєрідність жартівливо-гумористичних пісень. Темі, мотиви, символіка.

Тема 8. Український народний казковий епос. **Казки про тварин:** особливості художньо-образної структури. Аналіз мотивів основних груп казок про тварин. Розмежування жанрів казки про тварин та байки. Особливості побудови кумулятивних казок, їх різновиди (епічні та ланцюгові). Типи кумуляції. Художньо-образна та композиційна будова **чарівних казок**. Аналіз основних мотивів та образів. Вплив історичного розвитку суспільства на трансформацію жанру казки. Особливості тематики **соціально-побутових** казок. Основні художні засоби та прийоми народних казок. Розвиток та еволюція жанру народної казки.

Тема 9. Неказковий епос. **Класифікація** українського народного неказкового епосу. **Легенди.** Жанрові особливості легенд та їх класифікація. Тематичні групи та цикли народних

переказів, їх зв'язок з історичним минулим українського народу. Аналіз історико-хронологічних циклів переказів.

Тема 10. Народна пареміографія. Художня природа, жанрові різновиди та **класифікація** народних паремій. Українські народні **прислів'я та приказки**, їх розмежування. Аналіз основних тематичних груп. **Аналіз** інших жанрових різновидів народних малих жанрів (вітань, побажань, прикмет, афоризмів та ін.). Визначення жанру загадки. Класифікація та аналіз основних груп народних загадок.

Тема 11. Дитячий фольклор. Загальна характеристика та особливості дитячого фольклору. **Класифікація** жанрів усної народної творчості, що побутує в дитячому середовищі. Поетика **колискових пісень**, аналіз їх основних груп, образів та мотивів. Жанрово-стильові особливості **забавлянок** та їх різновидів. **Аналіз** жанрів, які перейшли у дитячий фольклор із загальної народної творчості (**заклички, примовки, ігри** та ін.). Аналіз жанрів, що виникли у дитячому середовищі. **Дитяча пареміографія.**

ЗБИРАННЯ ФОЛЬКЛОРНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Календарно-обрядові пісні (колядки, щедрівки, посівальні пісні).
2. Родинні-обрядові пісні (весільні пісні; голосіння).
3. Замовляння (лікарські, любовні, господарські).
4. Загадки.
5. Прислів'я та приказки.
6. Казки (про тварин, чарівні, соціально-побутові).
7. Легенди.
8. Перекази та оповідання.
9. Ліричні пісні (соціально-побутові, родинно-побутові, гумористичні та сатиричні).
10. Дитячий фольклор (колискові пісні, забавлянки, заклички, примовки, прозивалки, небилиці, скоромовки, лічилки).

Результати фольклорної практики:

- Знати основні теоретичні поняття з українського фольклору, школи і напрями фольклористики, особливості класифікації українського фольклору, особливості жанрової системи української усної народнопоетичної творчості;
- Визначати жанрову специфіку окремих народнопоетичних різновидів, поетикальні особливості творів ліричних фольклорних жанрів, провідні мотиви й образи народних текстів, сучасні дослідження народнопоетичних жанрів.

Таблиця № 1

Розподіл годин фольклорної практики

Семестр	Настановча конференція	Збір матеріалу, практична діяльність	Аналіз й оформлення матеріалу	Індив. завдання	Підсумк. конференція	Загальна кількість годин	Форми контролю
2	2	10	10	6	2	30	залік

2.1.2. ДІАЛЕКТОЛОГІЧНА ПРАКТИКА

Розділ 1. ЗБИРАННЯ ДІАЛЕКТНОГО МАТЕРІАЛУ

Традиційна кухня подолян

I. Перші страви

1. Борщ: як варили колись борщ? Як варите його зараз? Які види борщу знаєте?

Що ще називають *борщем*?

2. Куліш: як варили колись куліш? Як варите його зараз? Які види кулішу знаєте?
3. Суп: які види супів знаєте? З чого варили колись борщ? Як варите його зараз?
4. Юшка: з чого варили колись юшку? Як варите її зараз? Які види юшки знаєте?
5. Як варити капуста?

II. Каші

1. Гарбузяна каша: як варити кашу з гарбуза/кабака? Як її називали?
2. Каші з круп: з яких саме круп колись варили каші, як їх називали? Як варили?
3. Чи варили колись молочні каші? Які?

III. Страви з м'яса.

1. Що готували, коли зарізали свиню: кров'янку, домашню ковбасу, печеню, свіжину, холодець? Як готували кожну страву колись і зараз?

IV. Страви з картоплі

1. Що готували з картоплі: картопляники (як ще їх називали?), запікали в лушпайках, товчену, чим заправляли? Як готували кожну страву колись і зараз?

V. Страви з молока

1. Що готували з молока: колотуха, молозиво (чи роздавали сусідам), налисники? Як готували кожну страву колись і зараз?

VI. Страви з яєць

1. Що готували з яєць: як їх смажили, як називають смажені яйця? Чи додавали щось?

VII. З'ясуйте значення таких назв (що вони означають?): Бабка, кислиця, макарон, пенцак, лемішка, галушки, мандрики, коржі з маком.

VII. Обрядові страви

1. Що готували на Різдво, на Святвечір? Як готували кожну страву колись і зараз?
2. Що готували на Великдень? Як готували кожну страву колись і зараз?
3. Що готували на Зелені свята? Як готували кожну страву колись і зараз?
4. Що готували на весілля? Як готували кожну страву колись і зараз?
5. Що готували на похорон, поминки? Як готували кожну страву колись і зараз?

Розділ 2. АНАЛІЗ ЗІБРАНОГО ДІАЛЕКТНОГО МАТЕРІАЛУ. ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ.

Тема 1. Аналіз зібраного діалектного матеріалу

Оцінка мовних явищ, аналіз мовних змін, спричинених міждіалектною взаємодією або впливом літературного мовлення, звуковий склад слова, наголос, граматичні відміни, синонімічний ряд назв досліджуваних тематичних груп.

Тема 2. Оформлення звітної документації

Коротка розповідь про інформатора; історична й суспільно-економічна характеристика поселення: а) місце розташування населеного пункту, зазначається віддаленість від найближчого міста; б) відомості про заснування поселення (коли і ким засноване, інформація на підставі історичних документів чи за легендами); в) інформація про адміністративний статус населеного пункту (колись і тепер); г) відомості про національний склад жителів. Розшифрувати записи, укласти текстотеку досліджуваної говірки: зафіксовані зв'язні тексти затранскрибувати відповідно до вимог та паспортизувати кожен текст. Опис фонетичних, граматичних діалектних явищ, виявлених на підставі записаного тексту. Словник подолізмів, укладений на підставі записаних текстів. Висновки.

Результати діалектологічної практики:

- ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати;
 - застосовувати філологічні знання для розв'язання професійних завдань;
 - характеризувати відмінності територіальних діалектів від інших різновидів національної мови;
- виявляти вплив діалектного оточення на усне і писемне мовлення школярів.

Таблиця № 2.

Розподіл годин діалектологічної практики

Семестр	Настановча конференція	Збір матеріалу, практична діяльність	Аналіз й оформлення матеріалу	Індив. завдання	Підсумк. конференція	Загальна кількість годин	Форми контролю
2	2	10	10	6	2	30	залік

2.1.3. ПРОПЕДЕВТИЧНА ПРАКТИКА

Характерною рисою пропедевтичної практики є те, що здобувачі з колом реальних проблем професійної праці вчителя української мови і літератури. Вони спостерігають та аналізують уроки. У процесі цієї практики здобувачі отримують можливість випробувати себе в ролі вчителя. Вони переглядають відеозаписи уроків, проведених кращими вчителями-

словесниками області, учасниками обласного етапу конкурсу «Вчитель року» та лауреатами Всеукраїнського конкурсу «Вчитель року». Також здобувачі конструюють конспекти уроків, що сприяє формуванню основ педагогічної й методичної компетенцій, пишуть й захищають проекти й сценарії виховних заходів із позакласної роботи з української мови і літератури.

Результати пропедевтичної практики обговорюються спільно методистом та здобувачами.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні **знати**:

- особливості планування процесу навчання української мови і літератури, види та зміст планів (календарного, тематичного та поурочного);
- типи та структуру уроків української мови і літератури та критерії їх класифікації;
- основні вимоги до уроку української мови і літератури: логіку та побудову уроків різних типів, внутрішню організацію уроку (початок, основну та заключну частини, постійні та змінні компоненти), об'єкти загального аналізу уроку (цілеспрямованість, структурна цілісність і змістовність уроку, активність учнів, результативність) ;
- принципи організації та проведення позакласної роботи з української мови і літератури;
- форми позакласної виховної роботи з української словесності.

Уміти:

- визначати конкретні цілі навчально-виховного процесу й формулювати педагогічні завдання;
- аналізувати педагогічні ситуації;
- урахувати в навчально-виховному процесі рівень розвитку, індивідуально-психологічні та вікові особливості учнів;
- використовувати методики вивчення вихованості учня та учнівського колективу;
- відбирати й складати психолого-педагогічну характеристику особистості учня;
- проводити виховну бесіду з окремим учнем, групою, колективом;
- визначати форми, методи виховання відповідно до його змісту;
- здійснювати психолого-педагогічний аналіз уроку та виховного заходу;
- реалізовувати принципи навчання і виховання в урочній та позаурочній діяльності;
- застосовувати різноманітні форми і методи в навчально-виховному процесі;
- володіти майстерністю виступу перед колективом;
- проводити самоаналіз, самооцінку й корекцію власної педагогічної діяльності з метою її вдосконалення;
- визначати основні підходи, методи і прийоми, які використовує вчитель на уроках української мови і літератури;
- складати плани-конспекти окремих уроків української мови і літератури за обраною темою з урахуванням різних умов навчання й рівня підготовки учнів;
- проводити методичний аналіз матеріалу уроку з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння та добору оптимальних шляхів попередження помилок;
- проводити спостереження та комплексний аналіз відвіданих уроків української мови і літератури з теоретичним обґрунтуванням різних сторін навчальної діяльності;
- добирати й аналізувати методичну літературу, удосконалювати свою роботу, використовуючи нові форми та прийоми навчання;
- визначати, рівень педагогічної майстерності вчителя-словесника, аналізувати стиль його діяльності та компетентність;
- робити письмовий аналіз відеофрагментів, відеоуроків або відвіданих уроків за визначеною схемою;
- аналізувати результати засвоєння школярами програмового матеріалу.

Таблиця № 3

Розподіл годин пропедевтичної практики

Курс	Семестр	Години		Кількість годин на тиждень	Кількість тижнів	Загальна кількість годин
			Практичні Практична діяльність			

III	V		30	30	2	
III	VII		30	30	2	
Разом						

Загальні вимоги до здобувачів під час проходження пропедевтичної практики:

1. Виконувати завдання відповідно до програми.
2. Аналізувати педагогічний процес та власну педагогічну діяльність.
3. Спостерігати та аналізувати урочну та позаурочну діяльність учнів.
4. Готувати звіти про виконану роботу за програмою практики.

Загальні вимоги до методиста-керівника пропедевтичної практики:

1. Ознайомлювати здобувачів з програмою й завданнями практики.
2. Надавати здобувачам методичну допомогу в підготовці та виконанні завдань практики.
3. Здійснювати обговорення відеоуроків, відеофрагментів на педагогічну тематику.
4. Аналізувати фрагменти уроків і виховних заходів, проведених здобувачами.
5. Вести контроль за роботою здобувачів у період практики.
6. Аналізувати звітну документацію та обговорювати її зі здобувачами програма навчальної практики складається з таких змістових модулів: ЗМ-1 – навчальна діяльність вчителя; ЗМ-2 – виховна діяльність вчителя; ЗМ-3 – методика навчання іноземних мов, виховна робота класного керівника; ЗМ-4 – методика навчання української мови і літератури, основи професійної майстерності вчителя.

Кожен модуль має свою мету, завдання, зміст, види роботи, критерії оцінювання діяльності здобувачів.

2.1.4. ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В ОЗДОРОВЧИХ ЗАКЛАДАХ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати:

- правила охорони життя та здоров'я дітей в літніх оздоровчих закладах;
- зміст, форми та методи роботи з дітьми в літніх оздоровчих закладах;
- організацію самоврядування в дитячому колективі;
- планування виховної роботи в літній період;
- організацію спілкування з дітьми в умовах роботи тимчасово створеного колективу;
- правила охорони праці, техніки безпеки, дорожнього руху, пожежної безпеки;
- основи формування здорового способу життя дітей і молоді;
- методики підготовки і проведення ігрових програм, змагань, масових, спортивно-оздоровчих та туристичних заходів;
- способи попередження та подолання конфліктних ситуацій;
- особливості виховної роботи в оздоровчих закладах з соціально-дезадаптивними школярами, дітьми з дитячих будинків, шкіл-інтернатів.

вміти:

- визначати мету та завдання оздоровчої та виховної роботи з дітьми і підлітками в оздоровчих закладах, дитячих кімнатах тощо;
- складати план оздоровчої та виховної роботи на зміну і на кожний день з урахуванням інтересів та індивідуальних особливостей дітей;
- організовувати самоврядування в колективі і спрямовувати його діяльність; створювати умови для розвитку самодіяльності дітей та підлітків;
- організовувати різноманітну діяльність школярів (диспути та бесіди, конкурси малюнків, фестивалі пісень та танців, вечори поезії, казок; українські народні свята, тематичні дні, трудові десанти, збір природного та краєзнавчого матеріалу, карнавали, спортивні змагання і т. ін.);
- регулювати міжколективні та внутрішньоклективні стосунки, знаходити відповідні форми спілкування;
- поєднувати індивідуальну та колективну роботу з дітьми, розвивати емпатію;

- використовувати всю систему можливих педагогічних впливів в умовах оздоровчих закладів та підліткових клубів з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей школярів;

- встановлювати педагогічно правильні стосунки з дітьми та підлітками, з колегами.

У програмі практики відображено багатофункціональну діяльність практиканта-вихователя в оздоровчій дитячій установі, а саме: діагностичну, прогностичну, рекреаційну, виховну. Розглядається широке коло практичних питань, пов'язаних з проблемами виховної роботи з дітьми в умовах літньої оздоровчої установи. Увага акцентується на вивченні специфіки проявів вікових та індивідуальних особливостей вихованців, стану їхнього здоров'я, умов життя та виховання; організації колективно-творчої діяльності за всіма напрямками виховання (у галузі розвитку пізнавальних інтересів дітей та підлітків, морального, естетичного, трудового виховання, спортивно-оздоровчої роботи та ін.); організації активного відпочинку дітей, дотримання режиму проведення санітарно-гігієнічної роботи та роботи з самообслуговування; проведення індивідуальної виховної роботи з дітьми та підлітками.

Таблиця № 5

Розподіл годин педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти							
Курс	Семестр	Години		Кількість годин на тиждень	Кількість тижнів	Загальна кількість годин	Форми контролю
		Практична діяльність	Самостійна діяльність				
3-й	6-й	20	70	30	3	90	залік

2.1.5. ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Педагогічна практика є складовою частиною освітньо-виховного процесу підготовки майбутнього вчителя. Під час педагогічної практики інтенсивно формуються професійні вміння й навички здобувачів, розвивається їхня творча самостійність, здатність аналізувати педагогічні процеси, закладаються основи індивідуального стилю навчально-виховної роботи та педагогічної майстерності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

НАВЧАЛЬНА РОБОТА З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

Зміст навчальної роботи здобувача під час педагогічної практики складається з таких видів діяльності: ознайомлення із специфікою діяльності школи даного типу (загальноосвітньої, ліцею, гімназії); планування навчально-виховного процесу та проведення уроків, позакласних заходів з української мови та літератури; відвідування та наступний аналіз уроків і позакласних заходів з української мови та літератури; участь у роботі методичних об'єднань учителів української мови та літератури, у засіданнях педагогічної ради школи, її підсумкової конференції з підпрактики.

Зміст позакласної роботи здобувача-практиканта з української мови і літератури складається з таких компонентів:

вивчення системи роботи вчителя-словесника, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до предметів; оволодіння вміннями виховання учнів на уроці засобами мови та літератури; опанування знаннями та вміннями з питань підготовки та проведення позакласної роботи з української мови та літератури: тижнів української мови, бесід, конференцій, диспутів, вечорів, екскурсій тощо.

Зміст дослідницької роботи здобувача-практиканта складається з таких компонентів:

- вивчення наукової літератури;
- узагальнення досвіду викладання української мови та літератури у даній школі; наукові спостереження, вивчення досвіду вчителів, проведення елементів експериментального дослідження за темами курсових та дипломних робіт.

Педагогічна практика здобувачів включає чотири етапи: підготовчий, початковий, проведення практики (основний етап), підсумки практики (заключний етап).

Рекомендації з педагогічної практики:

1. *Підготовка до проведення педагогічної практики* розпочинається на лекційних та практичних заняттях з предметів лінгвістичного та літературознавчого циклу: вступу до

мовознавства, сучасної української літературної мови, культури мови, стилістики, історичної граматики, діалектології, ономастики, методики навчання української мови; історії української літератури, теорії літератури, усної народної творчості, дитячої літератури, методики навчання української літератури, а також педагогіки, психології, безпеки життєдіяльності тощо.

Під час педагогічної практики здобувачі повинні усвідомити, що урок є основною формою організації навчально-виховного процесу; з'ясувати значення типізації уроків у системі занять; вивчити структурні елементи уроку, самостійно складати конспекти уроків різних типів: навчитися добирати дидактичний матеріал та урізноманітнювати види вправ.

На початковому етапі педагогічної практики здобувачі, що триває один тиждень, практикант виконує таку діяльність:

1. Бере участь у настановній конференції, на якій з'ясовується мета, завдання педпрактики, її організаційних заняттях в університеті та школі.
2. Знайомиться з класом, вивчає робочі плани з фахових дисциплін, класні журнал, розклад уроків та інші документи.
3. Обирає тему дослідження, визначає індивідуальні завдання залежно від проблеми над якою працює педагогічний колектив школи.
4. Знайомиться з додатковою літературою, яку повинен опрацювати під час практики, із змістом і формою звітності за педпрактику.
5. Складає індивідуальний план роботи педпрактики, подає його на підпис керівникам педпрактики.
6. Відвідує уроки вчителів, позакласні заходи, бере участь у їх аналізі фіксуючи свої спостереження в щоденнику.
7. Складає тематичний план пробних та контрольних уроків.
8. Складає план позакласної роботи з української мови і літератури.
9. Керівники практики від кафедр української мови, української літератури та педагогіки й освітнього менеджменту разом зі здобувачами та старостою групи з педпрактики складають загальний розклад:
 - а) уроків, які проводять здобувачі;
 - б) взаємовідвідувань пробних та контрольних уроків практикантів, де вказуються прізвища практикантів – основних рецензентів уроків;
 - в) позакласних заходів з української мови та літератури, англійської мови;
 - г) проведення практикантом наукового дослідження із зазначенням тематики.

На основному етапі педагогічної практики практикант виконує таку діяльність:

1. Знаходиться в школі кожного дня не менше шести годин;
2. Здобувача допускають до проведення уроків тільки за наявності повного конспекту уроку, підписаного вчителем (не пізніше ніж за день), методистом (не пізніше ніж за один день).
3. За час педагогічної практики здобувач готує та проводить на належному методичному рівні заплановану кількість уроків (визначають фахові кафедри). Для цього необхідно:
 - а) ознайомитися з рекомендаціями науково-методичної літератури;
 - б) продумати всі етапи уроку, обравши ефективні й доцільні форми, методи й прийоми роботи;
 - в) підготувати необхідні наочні посібники, роздавальний матеріал;
 - г) написати розгорнутий конспект уроку, погодивши його з учителем та методистом.
5. Практикант відвідує позакласні заходи з фахових дисциплін та з класного керівництва, які проводять учителі та практиканти.

Для цього необхідно:

- а) систематично відвідувати засідання педагогічної ради школи;
- б) брати участь у роботі методоб'єднань учителів за спеціальністю;
- в) спостерігати й вивчати передовий педагогічний досвід вчителів-новаторів, творчо використовувати його у своїй роботі;

г) постійно вдосконалювати свою педагогічну майстерність як учителя-предметника шляхом опрацювання науково-методичної літератури.

Під час практики практикант збирає й аналізує фактичний матеріал із досліджуваної проблеми, узагальнює, осмислює його, теоретично обґрунтовує і формулює конкретні висновки, пропозиції.

Проаналізований і відповідно оформлений матеріал (реферат, наукова доповідь) використовується на підсумковій конференції з педпрактики, на заняттях проблемних груп, при написанні курсової роботи.

6. Здобувачі виконують функції помічника класного керівника в закріпленому класі:

- а) систематично стежать за успішністю учнів, відвідуванням ними уроків, перевіряють щоденники;
- б) беруть участь у проведенні класних батьківських зборів;
- в) вивчають умови виховання учнів;
- г) проводять індивідуальні бесіди з учнями, надають допомогу батькам психолого-педагогічними порадами.

Під час практики практикант повинен: дати учням певне коло знань з української мови та української літератури, англійської мови для набуття відповідних умінь та навичок; навчити школярів користуватися всіма виражальними засобами української мови, англійської мови; забезпечити засвоєння учнями орфоепічних, граматичних, орфографічних та пунктуаційних норм; формувати в учнів навички усного та писемного мовлення; виробляти міцні орфографічні та пунктуаційні навички; розвивати творче мислення учнів та формувати вміння самостійно поповнювати свої знання з предметів й удосконалювати культуру мовлення.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

ВИХОВНА РОБОТА ЯК ПОМІЧНИКА КЛАСНОГО КЕРІВНИКА

Особливість виховної діяльності практикантів полягає в тому, що вони включаються в коло реальних проблем класного керівництва, ознайомлюється зі змістом і обсягом роботи класного керівника, самостійно виконують його обов'язки та функції. Виховна робота з учнівським колективом передбачає два головні напрями діяльності практикантів: організація різноманітної, захоплюючої соціально значущої колективної діяльності через самоврядування і організацію спілкування дітей для створення сприятливого психологічного клімату в колективі. Система виховної діяльності класного керівника містить такі блоки: діагностичний, змістовно-цільовий, організаційно-діяльнісний, технологічний, результативно-оцінювальний, коригувальний.

Виховна діяльність здобувачів у школі сприяє формуванню у них самостійності у визначенні та реалізації завдань навчально-виховного процесу. Дана практика позитивно впливає на якісні характеристики майбутніх вихователів, що відображається у розвитку їх творчих здібностей (ерудиція, уява, здатність до аналізу, самоаналізу, готовність до інноваційної діяльності). Не менш важлива її роль у формуванні педагогічних здібностей: комунікативних, конструктивних, прогностичних, експресивних, організаторських.

Мета полягає в підготовці здобувачів до виконання основних функцій діяльності класного керівника, розвитку педагогічних компетенцій, узагальненні, систематизації й поглибленні загальнопедагогічних знань, умінь і навичок виховної роботи з дітьми.

Основні завдання виховної діяльності здобувачів під час педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти

- засвоїти ключові положення сучасної педагогіки;
- сформувати власну педагогічну позицію щодо процесу виховання школярів;
- сформувати досвід самостійного й творчого аналізу та оцінки педагогічних явищ і ситуацій;
- набути вмінь теоретичного проектування та практичного конструювання навчально-виховного процесу, спрямованого на розвиток особистості учнів та їх творчу самореалізацію;
- працювати над набуттям педагогічного мислення, професійної самосвідомості.

У результаті проходження педагогічної (виробничої) практики з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» здобувач повинен оволодіти знаннями та уміннями.

Здобувачі повинні **знати**:

- вимоги до планування виховної роботи з учнями;
- концепції з проблем виховної роботи;
- особливості виховання як педагогічного процесу;
- питання змісту освіти;
- формування особистості у виховному процесі;
- складові та зміст виховання;
- методи та форми виховання;
- виховання особистості в колективі;
- особливості виховання учнів з відхиленням у поведінці;
- питання взаємодії школи, сім'ї, громадськості у виховання дітей;
- систему виховної роботи школи, класного колективу;
- охорона життя та здоров'я дітей в освітніх закладах;
- зміст, форми та методи позаурочної виховної роботи з дітьми;
- організація самоврядування в учнівському колективі;
- планування виховної роботи в літній період;
- організація спілкування з дітьми в умовах роботи тимчасово створеного колективу;
- методики підготовки і проведення ігрових програм, змагань, масових, спортивно-оздоровчих та туристичних заходів;
- способи попередження та подолання конфліктних ситуацій;
- особливості виховної роботи в оздоровчих закладах з соціально-дезадаптивними школярами, дітьми з дитячих будинків, шкіл-інтернатів.

Здобувачі повинні **вміти**:

- організовувати діяльність учнів і власну діяльність;
- чітко планувати виховний процес, дотримуватись послідовності у діях;
- володіти навичками педагогічного спілкування;
- розробляти технології виховного процесу;
- передбачати результати власної діяльності;
- будувати альтернативні моделі педагогічної діяльності;
- проектувати розвиток особистості і колективу;
- узагальнення й систематизація власного педагогічного досвіду;
- аналізувати досвід і практику роботи класного керівника, власну професійну діяльність;
- діагностувати проблему колективу на основі вивчення його особливостей;
- проектувати педагогічні програми дослідження (планувати етапи й засоби діяльності класного керівника стосовно досягнення конкретного результату; здійснювати вибір засобів, методів, прийомів виховної діяльності; прогнозувати кінцевий результат діяльності);
- складати план виховної роботи класного керівника;
- організовувати позаурочну виховну діяльність школярів (диспути та бесіди, конкурси малюнків, фестивалі пісень та танців, вечори поезії, казок; українські народні свята, тематичні дні, трудові десанти, збір природного та краєзнавчого матеріалу, карнавали, спортивні змагання і т. ін.);
- регулювати міжколективні та внутрішньоклективні стосунки, знаходити відповідні форми спілкування;
- поєднувати індивідуальну та колективну роботу з дітьми;
- організувати самоврядування в колективі й спрямовувати його діяльність; створювати умови для розвитку самодіяльності учнів молодшого та старшого підліткового віку;

- використовувати всю систему можливих педагогічних впливів в умовах освітніх закладів;
- установлювати педагогічно доцільні стосунки з дітьми та підлітками, з колегами;
- реалізовувати програму виховної діяльності класного керівника на основі концепцій, методик і технологій; застосовувати індивідуальні, групові, колективні форми роботи;
- аналізувати плани виховної роботи класних керівників, вносити до них корективи залежно від особливостей класу, планувати виховну роботу;
- визначати зміст виховної роботи з урахуванням національних особливостей школи, традицій, звичаїв, обрядів українського народу;
- вивчати вікові та індивідуальні особливості учнів класу;
- здійснювати індивідуальний підхід до окремих учнів у навчально-виховному процесі;
- визначати рівень вихованості окремих школярів, відхилення у їх поведінці, вносити корективи до змісту виховної роботи з ними;
- визначати зміст виховної роботи з колективом класу залежно від віку і рівня його розвитку;
- добирати форми виховної роботи, які імпонують дітям, залучати учнів до підготовки і проведення виховних заходів; використовувати у виховній роботі нові технології виховання, найрізноманітніші інформаційні засоби, комп'ютерні програми;
- користуватися загальнопедагогічними методами виховання;
- визначати ступінь виховної ефективності уроку та виховного заходу;
- продумувати свою поведінку в стосунках з учителями, учнями і батьками, проявляти педагогічний такт;
- пропагувати психолого-педагогічні знання серед батьків і громадськості.

Таблиця № 6

Розподіл годин педагогічної практики	Наст. конф. +1-й тиж.	Навч.-вих. робота		Інд. робота	Наук.-практ. конф-ція	Загальна кількість годин	Форми контролю
		Укр. мова і літ.	Педагогіка				
	5	50+50	50	20	5	180	залік

2.1.6. ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА З ДОДАТКОВОЇ ПРЕДМЕТНОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Виробнича педагогічна практика передбачає активну діяльність здобувача освіти на посаді учителя польської мови та класного керівника, яка скерована на:

- поглиблення професійних компетенцій через вивчення досвіду роботи вчителя-словесника, аналіз методичних матеріалів та ознайомлення з навчальними програмами;
- набуття практичних навичок роботи вчителя-словесника шляхом вивчення досвіду колег та участі в організації навчального процесу;
- розроблення власних форм і методів роботи з польської мови з урахуванням вивченого досвіду та специфіки конкретних класів;
- складання індивідуальних планів роботи з викладання польської мови, базуючись на аналізі методичних матеріалів та досвіду колег.

Проходження педагогічної практики має три етапи:

підготовчий етап (I тиждень):

- 1) складання індивідуального плану роботи;
- 2) визначення тематики уроків;
- 3) аналіз навчальних програм та методичних матеріалів;
- 4) відвідування уроків досвідчених вчителів, вивчення й узагальнення системи роботи вчителів-предметників за фахом;
- 5) вивчення класу та учнів;
- 6) оформлення щоденника педагогічної практики.

основний етап (II і III тиждні):

- 1) розробка уроків;
- 2) підготовка дидактичних матеріалів;

- 3) ведення спостережень за навчальною діяльністю учнів;
- 4) проведення уроків польської мови різних типів;
- 5) взаємодія з учнями, вчителями та батьками;
- 6) проведення позакласної роботи за планом класного керівника;
- 7) участь в педагогічних радах та засіданнях предметних методичних об'єднань;
- 8) проведення занять предметних гуртків;
- 9) проведення експериментальних досліджень за обраною лінгводидактичною або педагогічною темою.

завершальний етап:

- 1) оформлення звітної документації,
- 2) участь у педагогічній раді в ЗЗСО та підсумковій конференції.

3. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

3.1.1. Фольклорна практика

1. Підготовка статті до інститутського збірника «Філологічні студії» з узагальненням матеріалів практики.
2. Підготовка відео.
3. Підготовка виступу на звітну конференцію за підсумками практики.

3.1.2. Діалектологічна практика

1. Підготовка наукової публікації за результатами діалектологічної практики.
2. Запис відеосюжету про проходження діалектологічної практики.
3. Підготовка матеріалів до Хрестоматії діалектних текстів подільського говору.
4. Підготовка матеріалів до Всеукраїнської діалектної фонотеки (м. Київ, Інститут української мови НАН України).

3.1.3. Пропедевтична практика

1. Вивчення й узагальнення досвіду вчителя-новатора, який вніс певну інновацію у викладання української мови і літератури.

3.1.4. Педагогічна практика в оздоровчих закладах

1. Вивчення й узагальнення досвіду вчителів та вихователів щодо проведення виховної роботи з дітьми, висвітленого на сторінках фахової періодики.
2. Вивчення й узагальнення досвіду вихователя, який має інноваційні здобутки в організації виховної роботи з дітьми в літніх оздоровчих закладах.

3.1.5. Педагогічна практика в середніх навчальних закладах

1. Підготовка статті на актуальну тему теорії методики та шкільної практики для кафедрального збірника «Методичний пошук учителя-словесника»).
2. Зйомка власних відеоуроків (3 – з української мови, 3 – з української літератури), підготовка методичного супроводу до них.
3. Підготовка виступу на науково-практичну конференцію за підсумками практики.

3.1.6 Педагогічна практика з додаткової предметної спеціальності

Зйомка власних відеоуроків, підготовка методичного супроводу до них.

3.2. ЗАНЯТТЯ І ЕКСКУРСІЇ ПІД ЧАС ПРАКТИКИ

Не передбачені навчальним планом.

3.3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

3.3.1. Фольклорна практика

Основна:

1. Віннічук А. Усна народна творчість : навчальний посібник. Вінниця, ТОВ «Твори», 2020. 304 с.
2. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. 3-тє вид. Київ : Знання-Прес, 2005. 591 с.
3. Українська фольклористика. Довідник. Укладання і загальна редакція Михайла Чорнопиского. Тернопіль : Підручники і посібн., 2008. 448 с.

Додаткова:

1. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях: Космогонічні українські народні погляди та вірування. Вступ. стаття В. Шевчука. Київ : Довіра, 1993. 414 с.
2. Войтович В. Сокіл-Род. Легенди та міфи стародавніх українців. Рівне : Оріана, 1997. 332 с.
3. Войтович В. Українська міфологія. Вид. 2-ге, стереотип. Київ: Либідь, 2005. 664 с.; іл.
4. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис у 2 томах. Київ: Оберіг, 1991. Т. 1. 450 с; Т. 2. 445 с.
5. Головацький Я. Виклади давньослов'янських легенд або міфологія укладена Я.Ф. Головацьким. Київ : [б. в.], 1991. 93 с.
6. Дмитренко М. Українська фольклористика: Акценти сьогодення. Розвідки, статті. Київ: В-во «Сталь», 2008. 235 с.
7. Давидюк В. Українська міфологічна легенда. Львів : Світ, 1992. 176 с.
8. Думи. Історико-героїчний цикл: Збірник. Вступ. ст. М. Стельмаха. Думи. Київ: [б. в.], 1982. 159 с.
9. Дунаєвська Л. Українська народна казка. Київ: [б. в.], 1987. 127 с.
10. З живого джерела. Українські народні казки в записах, переказах та публікаціях українських письменників. Упоряд., літер. обробка, вступ. стаття та приміт. Л. Дунаєвської. Київ: [б. в.], 1990. 512 с.
11. Закувала зозуленька. Антологія української народної творчості. Київ: «Веселка», 1998. 500 с.
12. З перлин народної творчості. Хрестоматія з української народної поетичної творчості. Упоряд. А.П. Віннічук. Вінниця : ТОВ «Твори», 2019. 124 с.
13. Калинова сопілка. Антологія української народної прозової творчості. Київ: «Веселка», 1998. 502 с.
14. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні: У 2-х книгах, 4-х томах. Кн. 1. Київ: «Обереги», 1994. 400 с; Кн. 2. 528 с.
15. Костомаров М. Слов'янська міфологія. Київ: «Либідь», 1994. 283 с.
16. Плісецький М. Українські народні думи. Сюжети і образи. Київ : «Веселка», 1994. 364 с.
17. Скуратівський В. Дідух: Свята українського. Київ : Освіта, 1995. 272 с.
18. Українські замовляння. Упор. М. Москаленко Київ : [б. в.], 1993. 309 с.
19. Українські народні пісні та думи. Київ : [б. в.], 1992. 96 с.
20. Українські перекази Київ : Довіра, 1992. 134 с.
21. Українські січові стрільці у піснях. Вступ. ст. Левченка О. Тернопіль, 1991. 112 с.

3.3.2. Діалектологічна практика

Основна:

1. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. Київ : Наук. думка, 1990. 163 с.
2. Прокопчук Л. В. Українська діалектологія. Модульний курс : навч. посібник. Вінниця : Нілан–ЛТД, 2013. 190с.

Додаткова:

1. Гороф'янюк І. В. Ботанічна лексика центральноподільських говірок : Матеріали до Лексичного атласу української мови; [відп. ред. П. Ю. Гриценко]. Вінниця : ПП І. Б. Балюк, 2012. 304 с.
2. Гриценко П. Ю. Основні риси подільського говору. *Поділля : Історико-етнографічне дослідження*. Київ, 1994. С. 74–84.
3. Козачук Г. О. Назви хатніх меблів у західноподільських говірках. *Проблеми української діалектології на сучасному етапі* : тези. Житомир, 1990. С. 195–197.
4. Матвіяс І. Г. Українська літературна мова в її взаємодії з територіальними діалектами. Київ : Наук. думка, 1977. С. 166–179.
5. Очеретний А.Д. Діалектизми у прислів'ях і приказках східноподільських говірок. *Питання фразеології східнослов'янських мов* : тези респ. наук. конф. Київ : Наук. думка, 1972.

С. 150–151.

6. Подільський говір : бібліограф. показ. / уклад. : І. В. Гороф'янюк, Н. Д. Коваленко, Т. М. Тищенко. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. 141 с.

2.3.3. Пропедевтична практика

Основна:

1. Козловський Ю. М., Ортинський В. Л., Дольнікова Л. В. Педагогіка : підручник / Нац. ун-т «Львів. Політехніка». Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2020. 371 с.
2. Анєнкова І. П., Байдан М. А., Горчакова О.А., Русол В. М. Педагогіка. Навчальний посібник. Львів : Новий світ-2000, 2018. 567 с.
3. Галузяк В.М., Сметанський М.І., Шахов В.І. Педагогіка : навчальний посібник. Вінниця : «Нілан», 2017. 256 с.
4. Акімова О.В., Волошина О.В. Історія педагогіки (у мнемокартах і таблицях). Вінниця : «Нілан», 2017. 112 с.
5. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навчальний. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 364 с.
6. Каплінський В.В. 100 складних ситуацій на уроках та поза уроками. Шукаємо рішення: Навчально-методичний посібник для майбутніх вчителів. Вінниця, 2017. 108 с.
7. Омеляненко В.Л., Кузьмінський А. І. Теорія і методика виховання: навч. посіб. Київ, 2018. 415 с.
8. Методичні рекомендації з організації та проведення пропедевтичної практики для ЗВО бакалавра. Розроб. Хамська Н.Б. Вінниця 2023. 150 с.
9. Холковська І. Л. Методика виховної роботи з обдарованими дітьми. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2018. 172 с.
10. Філатова Л. С. Педагогічна майстерність : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних університетів. Харків : ХНПУ, 2021. 90 с.
11. Холковська І. Л., Волошина О.В., Губіна С.І. Основи педагогічної майстерності: Практикум. Вінниця : Твори, 2019. 240 с.

Додаткова:

1. Марушкевич А. А., Спіцин Є. С., Кошечко Н. В. Педагогіка (у структурно-логічних схемах та таблицях) : навч. посіб. Київ : Компрінт, 2020. 90 с.
2. Петровська Т. В. Педагогіка. Дидактичні матеріали. Вид. 2-е, без змін. Київ : Олімпійська література, 2019. 178 с.
3. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика : навч.-метод. посіб. / Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. 255 с.
4. Педагогіка : навч. посіб. / уклад. І. В. Ковальчук ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 2018. 427 с.
5. Хайруддінов М. А. Теорія та практика відкритого навчання. Практикум із загальної педагогіки : навч.-метод. посіб. / Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. Київ : Слово, 2019. 134 с.
6. Акімова О.В., Сапогов М.В. Методологія дослідження історико-педагогічних реалій середини ХХ – початку ХХІ століття. Наукові інновації та передові технології. 2022. № 12(14).
7. Історія школи і педагогіки : хрестоматія : навч. посібник / за ред. В. Г. Кременя; уклад. О. О. Любар. Київ : Знання, 2018. 767 с.
8. Проніков О. К. Історія педагогіки : курс лекцій. Київ : Слово, 2018. 434 с.
9. Розман І. І. Українська педагогічна біографістика (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : монографія. Ужгород : РІК-У, 2020. 616 с.
10. Білецька І.О., Коберник О.М. Методи і засоби особистісно-орієнтованого виховання: навчально-методичний посібник. Умань, 2019. 148 с.
11. Ковальова Л. Пріоритетні напрями виховної роботи в школі. Шкільний світ. 2018. № 17. С. 1–4 .
12. Семеног О. Інтегративні основи розвитку педагогічної майстерності вчителя-словесника: Навчальний посібник. Видання друге, доповнене. Суми, 2020. 234 с.
13. Топузов О. М., Малихін О. В., Опалюк Т. Л. Педагогічна майстерність: розвиток

професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя: навчальний посібник. Київ : Педагогічна думка, 2018. 292 с.

14. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н.П. Новолокова. Харків : Вид. група «Основа», 2017. 176 с.

2.3.4. Педагогічна практика в оздоровчих закладах

Основна:

1. Вербило Л.В. Нормативно-правова база пришкольного табору відпочинку. Житомир, 2011. 35 с.

2. Войчун О.В. Методика роботи в дитячих оздоровчих закладах. Миколаїв, 2019. 103 с. // <http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/>

3. Гапєєв Л. В. Оздоровлення та відпочинок дітей [Текст] : Географія. 2015. № 11/12. С. 48–55.

4. Ємець В. А. Правила безпеки життєдіяльності під час літніх канікул. *Основи здоров'я*. 2018, № 7. С. 12–15.

5. Методичні рекомендації щодо організації та проведення літньої педагогічної практики в дитячих оздоровчих закладах / укл. Н. В. Волкова, Н. І. Зеленкова, А. К. Зичков, С. М. Щербина]. Кривий Ріг : Вид-во КДПУ, 2017. 148 с.// <http://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3067/>

6. Організаційно-виховна практика у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку: методичні рекомендації практикантам//https://www.researchgate.net/publication/330842859_Organizacijnihovna_praktika_a_studentiv_u_ditacih_zakladah_ozdorovlennja_ta_vidpocinku_metod

7. Холковська І.Л. Організація дозвілля дітей у літньому таборі. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2017. 256 с.

Додаткова:

1. Зиміна О. О. Спортивне дозвілля в таборі денного перебування. *Фізичне виховання в школах України*. 2017. № 5. С. 34–39.

2. Лаппо В.В. Методика виховної роботи в літніх дитячих оздоровчих таборах: Практичний посібник. Івано-Франківськ : НАР, 2016. 306 с.

3. Матвійчук М. Нормативно-правове забезпечення функціонування дитячих закладів оздоровлення та відпочинку // *Педагогічний часопис Волині*. 2018. № 2. С. 121-127. :http://nbuv.gov.ua/UJRN/pchv_2018_2_21

4. Методичні рекомендації щодо організації та проведення літньої педагогічної практики в дитячих оздоровчих закладах НВ 5. Волкова, НІ Зеленкова, СМ Щербина, АК Зичков. 2017 // elibrary.kdpu.edu.ua.

5. Мирна О. М. Організація роботи літнього табору відпочинку й оздоровлення [. *Виховна робота в школі*. 2017. № 6. С. 31–34.

6. Мовні табори. Англійська, німецька, французька, польська мови / [упоряд.: Ж. Сташко та ін.]. Київ : Шкільний світ, 2016. 206 с.

7. Оздоровлення та відпочинок, законодавча база, перелік нормативно-правових актів з питань оздоровлення та відпочинку дітей, діяльності дитячих закладів оздоровлення та відпочинку: <https://dms.kyivcity.gov.ua/content/perelik-normatyvnopravovyh-aktiv--z-pytan-ozdorovlennya-ta-vidpochynku-ditey-diyalnosti-dytyachyh-zakladiv-ozdorovlennya-ta-vidpochynku.html>

8. Освітньо-виховні програми: організація оздоровлення та відпочинку дітей [Текст] : методичні рекомендації / упоряд.: В. М. Бездень, Н. В. Шубелка. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 164 с.

9. Постанова Кабінету Міністрів «Про внесення змін до пункту 1 Порядку направлення дітей до дитячих закладів оздоровлення та відпочинку за рахунок коштів державного бюджету»: прийнята від 31 січня 2018 р. №42 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/42-2018-%D0%BF>

10. Почтар О.М. Здоров'язбережувальні технології у фізичному вихованні школярів : навчально-методичний посібник для здобувачів факультетів фізичного виховання

педагогічних вищих навчальних закладів. Чернігів : Редакційно-видавничий відділ Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, 2012. 44 с.

11. Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 №1417 ([z0252-15](#)), зареєстровані в Міністерстві юстиції України 05.03.2015 за №252/26697

12. Про затвердження Типового положення про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку П О С Т А Н О В А КМ від 28 квітня 2009 р. N 422 Київ { *Із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України N 656 ([656-2018-п](#)) від 22.08.2018* } <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-2009-%D0%BF>

13. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей і розвитку мережі дитячих закладів оздоровлення та відпочинку на період до 2017 року»: прийнята 15 травня 2013 р. № 549-р [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/549-2013-p>

14. Сучасний табірний збір. Навчально-методичний посібник. Суми : Видавництво СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2018. 116 с

15. Закон України «Про волонтерську діяльність»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>

16. Міжнародні стандарти якості діяльності громадсько-активної школи /Програма «Школа як осередок розвитку громади». Київ: ВФ «Крок за кроком», 2010. 44 с.

3.3.5. Педагогічна практика в закладах середньої освіти

Основна:

1. Галузяк В.М., Холковська І.Л. Діагностичний інструментарій класного керівника. Вінниця, 2016. 200 с.

2. Денищич Т. А. Педагогічна практика: зміст, організація, проблемні аспекти формування педагогічної майстерності : посібник для здобувачів галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальність – 035 «Філологія (українська)» / Т. А. Денищич, Г. С. Косарева. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 84 с.

3. Каплінський В. В. 100 складних ситуацій на уроках та поза уроками. Шукаємо рішення: Навчально-методичний посібник для майбутніх вчителів. Вінниця, 2017. 108 с.

4. Каплінський В. В. Основи виховної діяльності вчителя фізичної культури: навчальний посібник / В.В. Каплінський, І.О. Асаулюк Вінниця, 2018. 298 с.

5. Мельничук Т. А., Ніколіна І. І., Хамська Н.Б. Педагогічна практика ів-істориків: методичний посібник. Вінниця, 2018. 160 с.

6. Мирончук Н. М. Методичні основи організації педагогічної практики здобувачівзакладу вищої освіти: метод. посібн. Житомир, 2017. 52 с. <http://eprints.zu.edu.ua/3>

7. Пащенко М. І. Педагогіка: Навчальний посібник для здобувачів вищих педагогічних закладів освіти. Київ : Видавничий центр ЦУЛ 2019, 228 с.

8. Педагогіка: Навчальний посібник / В.М. Галузяк, М.І. Сметанський, В.І. Шахов. Вінниця : ДП «Державна картографічна фабрика», 2019, 400 с.

9. Педагогічна практика здобувачів у закладах загальної середньої освіти (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти) : навчальний посібник / Уклад.: Соловей М. І., Ніколаєва С. Ю., Кудіна В. В. та інш. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2020. 142 с.

10. Педагогічна практика: навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра, магістра / укладачі: К.М. Ружин, О.А. Каніболоцька, Н. О. Надточий. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. 106 с. https://www.znu.edu.ua/praktyka/fif/bak/serednya-osvita/navchal_no-meto_dichnij_pos_bnik_z_pedpraktiki_f_f.pdf

11. Хамська Н. Б. Методичні рекомендації з організації та проведення педагогічної практики для ЗВО бакалавра. Вінниця 2020. 55 с. (2 д.а.).

12. Холковська І. Л. Методика виховної роботи: Курс лекцій. Вінниця, 2015. 150 с.

Додаткова:

1. Антонова О. Є. Основні напрями діяльності наукової школи «педагогічні аспекти обдарованості» у Житомирському державному університеті імені Івана Франка.

Проблеми освіти: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2018. Вип. 90. 240 с.

2. Винничук Р. В. Аксиологічний підхід у вітчизняній педагогічній науці та практиці: історико-педагогічна ретроспектива. *Витоки педагогічної майстерності*: наук. журнал. Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2019. Вип. 23. С. 22–28.

3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. – 3-є вид. випр. Київ : Академвидав, 2015. 304 с.

4. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року //Законодавство України. : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.

5. Максимова Н.Ю. Психологія девіантної поведінки: навчально-метод. посібник Київ : «Либідь», 2011. 520 с.

6. Неперервна педагогічна освіта ХХІ століття: зб. матеріалів ХVІ Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької / [наук. ред.: Г.І. Сотська, М.П. Вовк]. Вип. 2 (14). Київ : Талком, 2019. 262 с.

7. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. МОН 27.10.2016 р. https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shola_compressed.pdf.

8. Сидоренко В.В. Розвиток педагогічного акмепрофесіогенезу в умовах формальної і неформальної післядипломної освіти. Теорія і методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти. Київ : Видав. НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 516 с.

9. Сотська Г.І. Проблеми сучасної педагогічної освіти в Україні у вимірах Євроінтеграційних процесів / Галина Сотська // Освіта для сучасності – Edukacja dla współczesności: зб. наук. пр.: у 2 т./ Мін-во освіти і науки України, НАПН України, НТУ імені М.П. Драгоманова, Комітет педагогічних наук Польської академії наук, Наукове товариство «ПольщаУкраїна», Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Асоц. Ректорів пед. ун-тів Європи; редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.П. Андрущенко, Н.Г. Ничкало, Ф. Шльосек (заст. голови); Л. Лук'янова, Л. Макаренко, О. Падалка [та ін.] (члени редколегії). Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. Т. 1. С. 444–450.

10. Теоретико-методичні засади формування загальнопедагогічної компетентності сучасного вчителя в контексті становлення європейського простору вищої освіти : колективна монографія / Акімова О.В., Галузяк В.М. [та ін.] Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 388 с.

11. Товканець Г. В. Україна Сучасні траєкторії розвитку педагогічної освіти. Науковий Вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2017. Випуск 2 (41). С.245-247.

3.3.6. Педагогічна практика з додаткової предметної спеціальності

Основна:

1. Навчальна програма «Польська мова. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою 5 –9 класи». Міністерствоосвіти2017 <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/polska-mova-dlya-zagalnoosvitnix-navchalnix-zakladiv-z-navchannyam-ukrayinskoyu-movoyu.pdf>

2. Модельна навчальна програма «Польська мова. 5-9 класи (початок вивчення з 1 класу)» для закладів загальної середньої освіти. Войцева О.А., Бучацька Т.Г. (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795) <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Mod.navch.prohr.menshyn/Polska.mova.5-9-kl-poch.vyvch.z.1.kl.ukl.Voytseva.Buchatska.14.07.pdf>

3. Модельна навчальна програма «Польська мова. 5-9 класи (початок вивчення з 5-го класу)» для закладів загальної середньої освіти. Мацькович М.Р., Калуські Томаш-Аркадіуш, Калуська Р.Ю. (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795) <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Mod.navch.prohr.menshyn/Polska.mova.5-9-kl-poch.vyvch.z.5.kl.ukl.Matskovych.ta.in.14.07.pdf>

4. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс польської та зарубіжної літератури. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти. Лебедь Р. К. (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795) <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Mod.navch.prohr.menshyn/10.02.2023/Intehr.kurs.polskoyi.ta.zarub.lit.5-9-kl.Lebed.10.02.2023.pdf>

5. Модельна навчальна програма «Друга іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795) <https://drive.google.com/file/d/197vT9KTM6SRSci04yqZY544t8LnIPnUI/view>

6. Польська мова 10 –11 класи рівень стандарту Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання 2017 <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/natsmenshyny/polska-mova-dlya-zagalnoosvitnix-navchalnix-zakladiv-z-navchannyam-ukrayinskoyu-movoyu.pdf>

7. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році. Мовно-літературна освітня галузь іноземні мови <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2023/09/12/IMR-2023-2024-Inozemni.movy.12.09.2023.pdf>

Додаткова:

1. Васейко Ю. С. Практичний курс польської мови : навч. посіб. : для студ. ВНЗ / Ю.С. Васейко ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2011. 194 с.

2. Войцева О. Польська мова: Навчальний посібник. Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2007.

3. Глушук О. М. Польська мова. Język polski: навч. посібн. для студ. економ. спец. вищих навч. закл. – 2-ге вид., доп. і перероб. / О. М. Глушук, І. В. Замула, К. В. Романчук, В. Л. Ваховська, О. П. Войналович ; за ред. Ф. Ф. Бутинця, М. Добії. Житомир: ЖДТУ, 2005. 248 с.

4. Іваночко Г., Машненко Н. Сучасна польська мова. Фонетика. Практикум. Дрогобич: Посвіт, 2015.

5. Кравчук А.М. Польська мова – українцям: - Львів: Українська академія друкарства, 2008.

6. Кравчук А. М. Польська граматики в таблицях. Київ: фірма «Інкос», 2019.

7. Кравчук А. М. Лексикологія і культура польської мови у 2 т. Київ: фірма «Інкос», 2017.

8. Кравчук А. М., Ковалевський Є. Методика викладання польської мови. Київ: фірма «Інкос», 2017.

9. Ксьонжек-Замлевська М. Мацькович М., Хлопек А., Янушкевич Б. Польська мова для позашкільних навчальних закладів з навчанням польською мовою. Дрогобич: Посвіт, 2014.

10. Лобас Н. Польська мова. Стислий курс граматики : навч. посіб. 2-ге вид. Харків : Ранок, 2019. 180 с.

11. Мельник Оксана, Формування ключових компетентностей на уроках польської мови

12. Особливості вивчення польської мови як другої іноземної у 5 класі: методичні рекомендації : навч. посіб. / уклад.: Л. Глинюк, А. Станько-Присяжнюк ; С. Степанюк. Луцьк : ВІППО, 2022. 140 с. URL: <http://vippro.org.ua/files/gymanitar/-3-1683806434168660.pdf>.

13. Степанюк С. Про викладання польської мови у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 н.р. Педагогічний вісник Поділля. 2023. № 4. С. 3–13. URL: https://znayshov.com/FR/24390/Ped_visnik_Podil_4-5-15.pdf.

14. Формування навичок читання і мовленнєвої діяльності на уроках польської мови, <https://naurok.com.ua/referat-formuvannya-navichok-chitannya-i-movlennevo-diyalnosti-na-urokah-polsko-movi-203776.html>

3.4. Організація і керівництво практиками

3.4.1. Фольклорна практика

Під кожним записаним зразком вкажіть *прізвище, ім'я, по батькові, рік народження реципієнта, а також населений пункт, у якому зроблено запис, дату запису.*

У звітній папці практиканта повинні бути вміщені відомості про зібрані твори, що відображено в таблиці № 7:

Таблиця № 7

Вид	Рід	Жанр	К-сть творів	Заг. к-сть творів
Пісенно-віршовий фольклор	Магія	Замовляння (заклинання)	3	3
	Календарно-обрядова творчість	Зимовий цикл (колядки, щедрівки, посівальні й водохресні пісні)	2	
		Весняний цикл (веснянки, гаївки, волоचेбні пісні, церковні пісні про воскресіння Ісуса Христа)	2	
		Літній цикл (маївки, купальські пісні, собіткові пісні, петрівчані пісні, русальські пісні, царинні пісні)	2	
		Осінній цикл (жниварські, косарські, гребовицькі пісні)	2	
	Родинно-обрядова творчість	Голосіння Весільні пісні	2	14
	Ліричні пісні	Родинно-побутові пісні	4	
Ліро-епос	-	Балади	1	1
Прозовий фольклор	Казкова проза	Казки	3	9
	Неказкова проза	Небилиці	2	
		Легенди	2	
		Перекази	2	
Дитячий фольклор	Пісенний фольклор	Колискові пісні, утішки	4/4	8
Всього				35

3.4.2. Діалектологічна практика

Під час підготовки до діалектологічної практики здобувачі повинні ознайомитися з історією населеного пункту, дізнатися, до якого діалекту в загальній системі (класифікації) говорів української мови належить говірка цього села.

Під час спілкування з інформатором потрібно створити умови для їхнього монологічного мовлення, спонукати їх до тлумачення значень слів.

При записуванні діалектного матеріалу потрібно:

- спілкуватись з інформаторами – типовими представниками досліджуваної говірки, які не мають мовленнєвих вад, добре обізнані з тими галузями матеріальної й духовної культури, які перебувають у полі зору записувача;
- дати відповідь на всі пункти програми; за відсутності назв певних реалій треба зазначити, чи вона зникла взагалі, чи набула нову якість;
- точно фіксувати звуковий склад слова, наголос, граматичні форми. Якщо слово має декілька значень, то треба записати всі можливі значення, подавши їх у контексті;
- якщо є можливість, назви предметів матеріальної культури, які виходять з ужитку, фіксувати на матеріальному носії (фотографувати або відтворити графічно);
- потрібно фіксувати докладні відомості про стилістично марковані назви – відповіді (зневажливе, згрубіле, дитяче, лайливе тощо);
- під час запису різноманітних за тематикою зв'язних текстів послуговуватися технічними засобами, що, своєю чергою, дасть змогу простежити функційну завантаженість окремих лексем у комунікативному контексті;
- записаний матеріал треба перевірити відповідями 3-4 інформаторів.

3.4.3. Пропедевтична практика

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 1 (5 семестр)
ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛЯ**

Заняття № 1

1. Ознайомлення здобувачів із метою, завданнями й програмою пропедевтичної практики.
2. Перегляд відеозапису уроку.

Протокол спостереження за уроком

Таблиця № 8

Діяльність вчителя	Діяльність учнів	Час уроку

3. Домашнє завдання: письмовий аналіз уроку за запропонованою схемою.

Схема аналізу уроку:

1. Дата, клас, предмет, учитель, який урок за розкладом.
Мета відвідування.
2. Тема уроку, мета (дидактична, виховна, практична).
3. Обладнання уроку.
4. Тип і структура уроку. Педагогічне керівництво уроком і динамікою кожного його етапу.
5. Оптимальність конструювання змісту навчального матеріалу: обсяг та інформаційна насиченість, співвідношення абстрактного і конкретного, наявність фактів і аргументації, що вимагають міцного засвоєння, кількість нових понять, їхнє доведення до свідомості учнів, виділення головного, істотного і варіативність його представлення, виділення проблемного чи дискусійного матеріалу, блочність і концентричність його розташування. Науковість уроку, зв'язок з життям, з місцевим матеріалом. Послідовність і доступність викладу навчального матеріалу. Політехнічний і профорієнтаційний характер матеріалу. Міжпредметні зв'язки.
6. Реалізація принципів навчання: зв'язку з життям, проблемності в навчанні, доступності і посильності в навчанні, диференційованого підходу, систематичності і системності, науковості.
7. Оптимальність використання методів навчання: словесних-розповіді, пояснення, бесіди, стислого ділового викладу, робота з книгою, наочних ілюстрацій, таблиць, плакатів, демонстрацій, практичних вправ, лабораторних робіт, пояснювально-ілюстративних, проблемно-пошукових, евристичних, дослідницьких, індуктивних, дедуктивних, продуктивних, самостійної роботи.
8. Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроці (наявність проблемних ситуацій, пізнавальних задач). Види і місце самостійної роботи учнів на різних етапах уроку, робота вчителя щодо управління розумовою діяльністю учнів.
9. Оптимальність вибору форм навчальної діяльності учнів (фронтальна, групова, парна, індивідуальна робота).
10. Методика перевірки і оцінки знань учнів, її ефективність.
11. Домашні завдання: обсяг, доступність, міра складності, інструкція. Коли і як задавалось домашнє завдання?
12. Індивідуалізація навчання на уроці. Види роботи з сильними учнями і з тими, кому навчання дається важко. Наявність дидактичних матеріалів, їх використання на уроці.
13. Інші сторони уроку: оснащення уроку, чистота, порядок у класі, готовність учнів до уроку, доцільність використання наочних посібників. Чи точно по дзвоніку почався і закінчився урок?
14. Висновки і пропозиції. Загальна оцінка ефективності уроку. Позитивні і негативні сторони уроку.

Критерії оцінювання аналізу уроку:

1. Повнота психолого-педагогічного аналізу дидактичного аспекту уроку.
2. Здатність здобувача до аналізу, синтезу, оцінки реалізації дидактичного потенціалу уроку.
3. Уміння здобувача узагальнювати, робити висновки та рекомендації щодо підвищення дидактичних можливостей уроку.
4. Чіткість та послідовність викладу змісту аналізу уроку. Орфографічна та стилістична грамотність.

Заняття № 2 – 7

МікрОВикладання.

Завдання для мікрОВикладання – підготувати фрагмент уроку:

- з використанням методу проблемного викладу;
- з використанням частково – пошукового методу;
- з використанням пояснювально – ілюстративного методу;
- з використанням дидактичної гри;
- з використанням методу демонстрації або ілюстрації;
- з використанням евристичної бесіди;
- з використанням опорного конспекту;
- який ілюструє реалізацію принципу зв'язку теорії з практикою.

Критерії оцінювання фрагменту уроку:

- науковість;
- володіння фактичним матеріалом;
- забезпечення контакту з аудиторією;
- дотримання регламенту;
- урахування вікових особливостей учнів;
- мовленнєва культура.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 2 ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛЯ

Мета пропедевтичної практики: формування у здобувачів педагогічних умінь та навичок організації та проведення виховної роботи з учнями.

Завдання:

1. Навчити здобувачів спостерігати за реалізацією закономірностей, принципів виховання в урочній та позаурочній діяльності.
2. Розвивати вміння аналізувати виховний процес в урочній та позаурочній діяльності;
3. Формувати вміння застосовувати методи виховного впливу у навчально-виховному процесі.

Види діяльності:

1. Спостереження, обговорення уроків (відеозаписів) та їх аналіз з позицій реалізації виховної мети.
2. Моделювання та проведення фрагментів виховних заходів із застосуванням різних методів виховання.
3. Спостереження, обговорення педагогічних відео-ситуацій з метою аналізу складових виховного процесу.

Звітна документація

1. Два протоколи спостережень уроку (виховний аспект).
2. Один психолого-педагогічний аналіз уроку (виховний аспект).
3. Проведення фрагменту виховного заходу із застосуванням різних методів виховання.
4. Психолого-педагогічний аналіз педагогічних відеоситуацій за схемою.

ЗМІСТ РОБОТИ

Заняття № 1-2

- I. Ознайомлення здобувачів із метою, завданнями і програмою пропедевтичної практики.
- II. Перегляд і аналіз відеозаписів відеозапису уроку (виховний аспект).

Протокол спостереження

Таблиця № 9

	Дії вчителя	Дії учнів

1. Домашнє завдання: підготувати письмовий аналіз уроку (його виховного аспекту) за схемою.

Схема психолого-педагогічного аналізу виховного аспекту уроку:

1. Використання виховних можливостей змісту уроку.
2. Реалізація принципів виховання на уроці.

3. Ставлення учнів до навчання (сумлінне, байдуже, негативне).
4. Забезпечення реалізації напрямів виховання (морального, естетичного, розумового, національного, трудового).
5. Реалізація виховних можливостей методів і прийомів навчання.
6. Використання методів, прийомів виховного впливу на учнів.
7. Використання виховних можливостей оцінки навчальної діяльності.
8. Вплив особистості вчителя на виховання учнів.
9. Характер педагогічного спілкування на уроці.
10. Загальна оцінка виховного ефекту уроку та рекомендації вчителю щодо вдосконалення виховної роботи на уроці.

Критерії оцінювання аналізу уроку:

1. Повнота психолого-педагогічного аналізу виховного аспекту уроку.
2. Здатність здобувача до аналізу, синтезу, оцінки реалізації виховного потенціалу уроку.
3. Уміння здобувача узагальнювати, робити висновки та рекомендації щодо підвищення виховних можливостей уроку.
4. Чіткість та послідовність викладу змісту аналізу уроку. Орфографічна та стилістична грамотність.

Заняття 3

Аналіз педагогічних ситуацій (на основі перегляду відеофрагментів на педагогічну тематику)

Питання для обговорення:

1. Взаємини класного керівника з вихованцями.
2. Характеристика стосунків у класному колективі.
3. Стиль взаємин класного керівника з «важкими» учнями.
4. Дотримання класним керівником принципів виховання.
5. Психолого-педагогічна характеристика учня.
6. Методи впливу класного керівника на учнів.

Домашнє завдання – підготувати педагогічне есе, в якому проаналізувати:

1. Стиль взаємин класного керівника з учнями.
2. Які принципи виховання порушені.
3. Визначити типи важковиховуваних учнів та назвати їх характеристики.
4. З'ясувати ефективні методи виховного впливу.
5. Визначити основні педагогічні прорахунки класного керівника.

Критерії оцінювання педагогічного есе:

1. Повнота аналізу.
2. Рівень розуміння здобувачем основних педагогічних понять.
3. Чіткість та послідовність викладу думок. Орфографічна та стилістична грамотність.

Заняття № 4–8

Моделювання та проведення фрагментів виховних заходів

Завдання: підготувати і провести фрагмент виховного заходу (5хв.) з використанням методу переконування для реалізації одного з таких виховних завдань:

- довести цінність таких моральних норм як працелюбство, альтруїзм, чесність, толерантність, відповідальність, доброзичливість, милосердя тощо;
- переконати учнів у шкідливості паління, вживання наркотиків, алкоголю;
- спонукати учнів до самовдосконалення;
- переконати учнів у важливості навчання, викликати інтерес до вивчення науки;
- формувати естетичний смак у музиці, образотворчому мистецтві, літературі;
- переконати у важливості охорони навколишнього середовища.

Критерії оцінювання фрагменту виховного заходу:

- змістовність;
- творчий підхід;
- володіння змістом;

- відповідність вибраних методів, прийомів виховного впливу змісту;
- переконливість;
- стимулювання інтересу в аудиторії;
- емоційність викладу;
- мовлення;
- атмосфера в аудиторії;
- врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 3 (6 СЕМЕСТР).

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ (ОСНОВНА ШКОЛА), ВИХОВНА РОБОТА КЛАСНОГО КЕРІВНИКА

Мета пропедевтичної практики: забезпечення практичного пізнання здобувачами-філологами специфіки проведення уроків з української мови та літератури в середній ланці загальноосвітньої школи; формування в здобувачів умінь та навичок організації та проведення виховної роботи класного керівника

Завдання:

1. Формувати конструктивні уміння майбутніх учителів української мови та літератури, класних керівників.
2. Удосконалювати вміння застосовувати методи та прийоми виховного впливу в позаурочній діяльності.
3. Розвивати у здобувачів здатність до рефлексії.

Види діяльності:

1. Аналіз уроків української мови та літератури, проведених у 5 – 6 класах (методичний аспект).
2. Розробка планів-конспектів з української мови та літератури, підбір дидактичних матеріалів з обраної теми (5 – 9 класи).
3. Аналіз індивідуальних особливостей учнів та особливостей виховної роботи класного керівника на основі перегляду відео фрагментів педагогічної тематики.
4. Моделювання і проведення фрагментів виховних заходів із застосуванням різних методів, прийомів виховної діяльності класного керівника.

Звітна документація

1. Два аналізи відеоуроків або відвіданих уроків з української мови та літератури (5 – 9 кл.).
2. Два плани-конспекти уроків з української мови та літератури. з української мови та літератури (5–9 кл.).
3. Психолого-педагогічна характеристика учня.
4. Проведення фрагменту виховного заходу.

ЗМІСТ РОБОТИ

Заняття № 1

1. Ознайомлення здобувачів зі складовими компонентами педагогічного процесу, з вимогами до сучасного уроку української мови, до педагогічної діяльності учителя-словесника.
2. Перегляд відеоуроку або відвідання уроку української мови (5-6 класи) та його аналіз.

Стисла схема аналізу уроків української мови (5 – 6 кл.)

(методичний аспект)

1. Правильне визначення теми та мети уроку.
2. Визначення структури уроку відповідно до його мети.
3. Вибір змісту уроку й знання фактичного матеріалу.
4. Використання методів, прийомів і форм роботи, їх доцільність відповідно матеріалу, типу уроку та вікових особливостей учнів.
5. Реалізація специфіки предметів «Українська мова» та «Українська література»
6. Орієнтація на розвиток особливості учня.
7. Творчий підхід учителя до уроку, оригінальні знахідки.
8. Культура праці та мовлення.

9. Досягнення мети уроку.

10. Активність учнів на уроці, організація такої діяльності вчителем.

Завдання здобувачам: підготувати розгорнутий письмовий аналіз уроку з української мови (5-9 кл.) за поданою схемою

Критерії оцінювання:

1. Наявність умінь спостерігати за реалізацією принципів навчання на уроці.
2. Відображення в письмовій роботі усіх етапів уроку з української мови.
3. Дотримання основних структурних компонентів уроку, їхня логічна послідовність, дотримання основних вимог до сучасного уроку з української мови у середній ланці загальноосвітньої школи.
4. Уміння аналізувати доцільність використання методів навчання на уроці української мови.
5. Мовне оформлення письмової роботи.

Заняття № 2

1. Ознайомлення здобувачів з вимогами до сучасного уроку української літератури (5-9 класи).

2. Перегляд відеоуроку або відвідання уроку української літератури та його аналіз.

Завдання здобувачам: підготувати розгорнутий письмовий аналіз уроку з української літератури за поданою вище схемою.

Критерії оцінювання:

1. Наявність умінь спостерігати за реалізацією принципів навчання на уроці.
2. Відображення в письмовій роботі усіх етапів уроку з української літератури.
3. Дотримання основних структурних компонентів уроку, їхня логічна послідовність, дотримання основних вимог до сучасного уроку з української літератури у середній ланці загальноосвітньої школи.
4. Уміння аналізувати доцільність використання методів навчання на уроці української літератури.
5. Мовне оформлення письмової роботи.

Заняття № 3

Підготовка до складання плану-конспекту уроку української мови в 5 – 6 класах

1. Ознайомлення з вимогами до плану-конспекту уроку з української мови.
2. Аналіз типових помилок в укладанні конспекту уроку з української мови за поданим зразком.

Типові помилки в укладанні конспекту уроку української мови і літератури

1. Не зазначено клас, у якому буде проводитись урок за певним конспектом.
2. У формулюванні мети відсутні розвивальні чи виховні завдання.
3. Відсутні деякі обов'язкові елементи конспекту, зокрема: тип уроку; методи й прийоми; внутрішньопредметні зв'язки; обладнання (автори шкільного підручника); використана література.
4. Сплутування понять «тип уроку» та «форма проведення».
5. Не розшифровано зміст деяких етапів уроку (наприклад: організаційний момент, перевірка домашнього завдання, мотивація навчальної діяльності, підсумки уроку тощо).
6. Некоректно сформульовано запитання до учнів.
7. Неправильно названі етапи уроку (наприклад: «Робота з таблицями» замість «Аналіз теоретичного матеріалу з метою узагальнення», або «Виконання вправ» замість «Вправи на застосування узагальнених понять»).
8. Використання незрозумілої для учнів термінології.
9. Вправи однотипні та неефективні.
10. Не виконані вправи самим учителем; не зафіксовано очікувані відповіді на питання вчителя.
11. Відсутні в конспекті ескізи таблиць, схем, кросвордів, роздавальні картки з дидактичними завданнями, які заплановано використати на уроці.
12. Жодне завдання, заплановане в конспекті, не спрямоване на реалізацію виховної мети.

13. Не реалізована мовленнєва змістова лінія.
14. Відсутні поля для внесення доповнень, зауважень, виправлень.
15. Не пронумеровані сторінки конспекту.

Завдання: проаналізувати обраний урок на предмет дотримання усіх вимог до сучасного уроку з української мови.

Заняття № 4

Підготовка та оформлення плану-конспекту уроку української літератури в 5–6 класах

1. Ознайомлення з вимогами до плану-конспекту уроку з української літератури.
2. Складання плану-конспекту за поданим зразком, аналіз типових помилок в укладанні конспекту уроку з української літератури.

Завдання: скласти план-конспект-уроку з української літератури для 5 – 9 класу за обраною темою.

Критерії оцінювання:

1. Наявність умінь формулювати мету завдання, завдання уроку відповідно до теми.
2. Відображення в письмовій роботі всіх етапів уроку з української літератури.
3. Дотримання основних структурних компонентів уроку, їхня логічна послідовність, дотримання основних вимог до сучасного уроку з української літератури у середній ланці загальноосвітньої школи.
4. Уміння вибирати доцільні методи навчання на уроці української літератури.
5. Мовне оформлення письмової роботи.

Заняття № 5

Перегляд фрагментів фільму з метою написання характеристики на одного з учнів.

Схема написання характеристики на учня:

I. Загальні відомості про учня.

Прізвище, ім'я, по батькові. Вік. Умови життя в сім'ї, ставлення до дитини в сім'ї. З'ясування тих сторін сімейного виховання і побуту, які пояснюють особливості поведінки учня. Найважливіші фактори біографії учня, які вплинули на його розвиток.

II. Стосунки з класом і ставлення до школи

1. Становище в класі (чи користується повагою, авторитетом, чим це зумовлюється?).
2. Ставлення до однокласників (поважає їх, байдужий, не поважає, чи дорожить думкою класу, з ким дружить і на чому ґрунтується дружба, чи бувають конфлікти з однокласниками, в чому їх причина).
3. Чи задоволений своїм становищем у класі і яке становище хотів би зайняти?
4. Ставлення до вихователів і вчителів (чи є контакт, любить, поважає їх?).

III. Навчальна діяльність

1. Успішність (переважаючи оцінки, чи однаково встигає з різних предметів). Рівень знань.
2. Начитаність.
3. Розвиток мовлення: її образність, емоційність, запас слів, уміння виразити свою думку письмово і усно).
4. Зацікавленість до занять і ставлення до навчання (чи з цікавістю вчиться, до яких предметів проявляє схильність, як ставиться до оцінки, схвалення, до порад учителів і батьків; основний мотив навчальної діяльності).
5. Здатність до навчання:
 - 5.1. Особливості уваги (розвиток довільної уваги, її зосередженість, розподіл).
 - 5.2. Осмисленість сприйняття навчального матеріалу, швидкість осмислення матеріалу.
 - 5.3. Рівень і характер розвитку довільної і осмисленої пам'яті (заучує осмислено чи механічно, чи володіє прийомами довільного запам'ятовування, яка швидкість і міцність запам'ятовування, а також легкість відтворення, індивідуальні особливості пам'яті).
 - 5.4. Розвиток мислення (чи легко відрізняє суттєві і другорядні ознаки предметів і явищ; який рівень засвоєння загальних і абстрактних понять; чи уміє робити порівняння, узагальнювати, робити самостійні висновки; чи швидко знаходить шляхи розв'язку).

5.5. Розвиток уяви (багатство відтворюючої і творчої уяви в різних видах діяльності в т. ч. навчальній).

6. Старанність у навчальній роботі.

7. Вміння вчитися (дотримання режиму дня, організованість: чи може самостійно працювати над книгою, заучувати матеріал, контролювати себе, складати плани, конспекти тощо).

IV. Праця

1. Ставлення до праці (поважає чи ставиться зневажливо, зацікавлений у загальній користі своєї роботи, чи любить працювати і що саме приваблює учня: процес роботи, зроблена річ чи оволодіння певними навиками).

2. Організованість і дисциплінованість у праці.

3. Чи є звичка до тривалих трудових зусиль?

V. Особливості самосвідомості

1. Особливості - «Я - образу» (адекватність, суперечливість)

2. Самооцінка (висока, низька, завищена, занижена)

3. Рівень домагань у різних сферах життєдіяльності: навчання, спілкуванні, спорті, інші види діяльності (високий, низький, адекватний, неадекватний).

4. Особливості почуття своєї неповторності.

VI. Спрямованість

1. Інтереси (перерахувати все, чим цікавиться учень, відзначити характер інтересів з погляду їхньої глибини й активності; якщо учень не просто проявляє цікавість до якої-небудь галузі знань і діяльності, а й серйозно нею займається; детально вияснити чи любить читати і що читає: художню, науково-популярну чи переважно розважальну літературу).

2. Переконавання, мрії, ідеали особистості. Чи спостерігається домінування тих чи інших мотивів у його поведінці?

3. Чи є особливі здібності до певної діяльності (музики, малювання, артистичної тощо), і в чому вони проявляються?

VII. Дисциплінованість

1. Загальна характеристика поведінки (веде себе спокійно, стримано чи проявляє зайву непосидючість).

2. Виконання шкільного режиму (дотримується режиму, порушує спеціально чи з необачності; не встигає вкласти у відведений час та ін.).

3. Виконання вимог дорослих (охоче чи з примусу, чи часто відмовляється виконувати їх і які саме). Визначити найбільш типові порушення дисципліни.

VIII. Особливості характеру і темпераменту

1. Яскраво виражені позитивні і негативні риси характеру.

1.1. Риси спрямованості особистості (у ставленні до людей, навчання, праці, до самого себе): чуйність, доброта, колективізм, егоїзм, черствість, добросовісність, зазнайство, скромність і та ін.

1.2. Вольові риси характеру (наполегливість, самостійність, впертість, легка навіюваність і т.д.).

2. Переважаючий настрій (веселий, сумний, пригнічений), його стійкість.

3. Тип темпераменту.

IX. Загальні психолого-педагогічні висновки

1. Основні позитивні якості й недоліки особистості учня, що формуються. Визначити рівень його розумового розвитку (низький, середній, високий) і морального виховання. Причини (внутрішні і зовнішні) тих недоліків, що є (умови сімейного виховання, хвороби, відсутність певних здібностей, навичок роботи і тощо).

2. Визначити важливі психолого-педагогічні завдання, що стоять перед учителем, шляхи подальшої виховної роботи з учнем.

Критерії оцінювання написання характеристики учня:

1. Дотримання структури написання характеристики учня .

2. Повнота висвітлення особистості учня на основі аналізу фактів спостереження.

3. Наявність рекомендацій, щодо подальшої виховної роботи з учнем.

4. Орфографічна та стилістична грамотність.

Заняття № 6 – 7

1. Проведення та аналіз фрагментів виховних заходів

Завдання для здобувачів – підготувати фрагмент заходу (5хв.) за однією із запропонованих тем:

Життя видатної людини (письменника, поета, науковця, педагога, художника, режисера, актора, спортсмена тощо);

Душі людської доброта

Про чесність і обман

Несімо істину й любов

Сходинок до самовдосконалення

Цінність людини в її унікальності

Життя можливість – скористайтесь нею

Світ добра і зла

І кожна жінка, то весна прекрасна,

Кроки до успіху

Криниця маминого серця

Рубежі, тобою намічені

Інтелігентність – поняття старе чи сучасне ?

Красиве у житті

Про дівочу красу

Книга вчить

З вірою в себе

Про мене. Про тебе. Про нього

Формула спілкування

Чи такий я, як всі?

Внутрішнє бачення свого «Я»

Шлях до себе

Друг – це означає другий «Я»

Критерії оцінювання фрагменту виховного заходу:

1. Уміння створити належну психологічну атмосферу в аудиторії.
2. Володіння змістом виступу.
3. Переконливість викладу.
3. Відповідність прийомів виховного впливу змісту теми.
4. Емоційність викладу
6. Оригінальність.
7. Культура мовлення.
8. Уміння викликати інтерес до теми розповіді.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ОСНОВНА ШКОЛА), ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Мета пропедевтичної практики: забезпечення практичного пізнання здобувачами-філологами специфіки проведення уроків з української мови та літератури у старшій ланці загальноосвітньої школи; формування у здобувачів основ педагогічної майстерності.

Завдання:

1. Формування умінь складання планів-конспектів окремих уроків за обраною темою з урахуванням різних умов навчання й рівня підготовки учнів у старшій школі.

2. Навчання спостереженню. Проведення спостереження та комплексний аналіз відвіданих уроків з теоретичним обґрунтуванням різних сторін навчальної діяльності.

3. Формування професійної спрямованості майбутнього педагога.

4. Удосконалення умінь педагогічної техніки.

5. Розвиток педагогічних здібностей.
6. Розвиток умінь здатності до аналізу та самоаналізу власної педагогічної діяльності.

Види діяльності:

1. Аналізування уроків української мови та літератури, проведених у 10-11 класах (методичний аспект).
2. Розробка планів-конспектів з української мови та літератури, підбір дидактичних матеріалів з обраної теми (10-11 класи).
3. Спостереження та педагогічний аналіз фрагментів публічних виступів майстрів усного слова, педагогів.
4. Моделювання та проведення здобувачами фрагментів виховних заходів.

Звітна документація

1. Два аналізи відеоуроків або відвіданих уроків з української мови та літератури (10-11 кл.).
2. Два плани-конспекти уроків з української мови та літератури (10-11 кл.).
3. Текст публічного виступу на довільно обрану тему.
4. Текст педагогічно доцільної самопрезентації в ситуації першої зустрічі з класом.

ЗМІСТ РОБОТИ

Заняття № 1

Специфіка проведення уроку з української мови у 10 - 11 класах

1. Ознайомлення здобувачів з вимогами до проведення уроку української мови у старшій школі.
2. Перегляд відеоуроку або відвідання уроку української мови (10-11 класи) та його розгорнутий аналіз (методичний аспект).

Орієнтовна схема аналізу уроку:

I. Зміст уроку.

1. Визначення теми і відповідність мети уроку зазначеній темі.
2. Науковий рівень.
3. Відповідність навчальному плану та програмі. Зв'язок теорії з практикою.
4. Розвиток мислення, елементи проблемності.
5. Забезпечення зв'язку з попереднім навчальним матеріалом і суміжними дисциплінами.

II. Методика проведення уроку

1. Чіткість структури і логіка викладу матеріалу.
2. Способи, прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів.
3. Використання наочних посібників, ТЗН і дидактичних матеріалів.
4. Застосування нових технологій навчання.
5. Форма перевірки присутності учнів.

III. Рівень педагогічної майстерності, кваліфікація вчителя

1. Володіння навчальним матеріалом.
2. Переконаність і емоційність викладу.
3. Вміння встановлювати контакт з класом, враховувати його вікові особливості
4. Зворотній зв'язок.
5. Стиль викладу матеріалу, культура мовлення вчителя.
6. Організація групової та індивідуальної роботи.

IV. Загальні висновки до заняття

1. Ступінь досягнення дидактичної і виховної мети (інформаційна цінність, виховний вплив).
2. Основні позитивні сторони і недоліки.
3. Рекомендації і поради щодо вдосконалення методики проведення занять:
 - а) скорочений зміст та науковість викладу ;
 - б) методику проведення та застосування різних прийомів і технологій навчання;
 - в) рівень педагогічної майстерності вчителя і ступінь досягнення мети;
 - г) позитивні сторони та недоліки в роботі вчителя;
 - д) рекомендації та поради вчителю.

Завдання здобувачам: підготувати розгорнутий письмовий аналіз уроку з української мови (10-11 кл.) за поданою схемою

Критерії оцінювання:

1. Наявність умінь спостерігати за реалізацією принципів навчання на уроці.
2. Відображення в письмовій роботі усіх етапів уроку з української мови.
3. Дотримання основних структурних компонентів уроку, їхня логічна послідовність, дотримання основних вимог до сучасного уроку з української мови у середній ланці загальноосвітньої школи.
4. Уміння аналізувати доцільність використання методів навчання на уроці української мови.
5. Мовне оформлення письмової роботи.

Заняття № 2

Аналіз уроку з української літератури у 10 –11 класах

1. Ознайомлення здобувачів з вимогами до сучасного уроку української літератури у старшій школі.
2. Перегляд відео-уроку або відвідання уроку української літератури та його аналіз.

Завдання здобувачам: підготувати письмовий аналіз уроку з української літератури за поданою вище схемою.

Критерії оцінювання:

1. Наявність умінь спостерігати за реалізацією принципів навчання на уроці.
2. Відображення в письмовій роботі усіх етапів уроку з української літератури.
3. Дотримання основних структурних компонентів уроку, їхня логічна послідовність, дотримання основних вимог до сучасного уроку з української літератури у середній ланці загальноосвітньої школи.
4. Уміння аналізувати доцільність використання методів навчання на уроці української літератури.
5. Мовне оформлення письмової роботи.

Заняття № 3

Підготовка до складання плану-конспекту уроку української мови в 10 –11 класах

1. Ознайомлення з вимогами до плану-конспекту уроку з української мови.
2. Аналіз типових помилок в укладанні конспекту уроку з української мови за поданим зразком.

Завдання здобувачам: проаналізувати обраний урок з на предмет дотримання усіх вимог до сучасного уроку з української мови.

Заняття № 4

Підготовка та оформлення плану-конспекту уроку української літератури в 10 – 11 класах

1. Ознайомлення з вимогами до плану-конспекту уроку з української літератури у старшій школі.
2. Складання плану-конспекту за поданим зразком, аналіз типових помилок в укладанні конспекту уроку з української літератури.

Завдання здобувачам: скласти план-конспект-уроку з української літератури для 10 – 11 класу за обраною темою.

Критерії оцінювання:

1. Дотримання методичних вимог в оформленні плану-конспекту уроку української літератури;
2. Повнота змісту: передбачено урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів; виділені форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, методи та прийоми пізнавальної активності та самостійності учнів; методично вдало описані основні етапи уроку; правильно, повно та методично виважено розв'язані всі необхідні завдання.

3. Доцільність використання різноманітних засобів навчання (підручник, наочні посібники, роздатковий дидактичний матеріал, комп'ютерні програми, додаткова література тощо).

4. Відбір фахової літератури до тематики переглянутого уроку містить не менше 10 статей із сучасних, різних фахових видань, та підібрані матеріали відповідають змісту навчального матеріалу переглянутого уроку.

Заняття № 5

Перегляд і аналіз відеофрагментів публічних виступів майстрів усного слова, педагогів.

Завдання здобувачам: ознайомтесь із фрагментами публічних виступів майстрів усного слова і проаналізуйте їх за схемою:

1. Оцініть зміст виступу. Чи викликає він інтерес слухачів? Чим саме?
2. Які ораторські вміння допомагають підтримувати інтерес і увагу слухачів?
3. Оцініть зовнішню техніку лектора. Що саме вас приваблює в ній?
4. Оцініть майстерність усного мовлення лектора (звукову чіткість, інтонаційну виразність, емоційність, образність).
5. Які прийоми застосовує оратор для активізації уваги слухачів.
6. Оцініть побудову виступу, його композиційну оформленість. В чому їх значення?
7. Чи є зміст виступу переконливим? Що саме сприяє його переконливості?
8. Чи є у вас зауваження до продемонстрованого публічного виступу в плані його удосконалення? Які саме?

Домашнє завдання: підготувати публічний виступ до 7 хвилин, з метою формування основ педагогічної майстерності.

Заняття № 6 – 8

I. Моделювання та проведення здобувачами фрагментів виховних заходів

Завдання: підготувати за однією із запропонованих тем публічний виступ до 7 хвилин, з яким виступити перед аудиторією.

Орієнтовна тематика виступів:

1. Виступ на тему: «Як удосконалити самого себе».
2. Виступ перед батьками на одну з актуальних проблем виховання:
 - Як забезпечити духовний контакт?
 - Таємниці виховного впливу.
 - Умови ефективного переконування.
 - Типові помилки сімейного виховання.
 - Причини та способи розв'язання конфліктних ситуацій.

Критерії оцінювання публічного виступу здобувача:

1. Зовнішня техніка учасника виступу.
2. Емоційний контакт з аудиторією.
3. Культура мовлення.
4. Внутрішня техніка учасника виступу.
5. Вільне володіння змістом.

II. МікрОВикладання

Демонстрація власних моделей педагогічно доцільної самопрезентації на початковому етапі педагогічної практики

Один із варіантів: притча, зміст якої передає моє професійне або особистісне кредо.

Аналіз та самоаналіз за такими критеріями:

- змістовність;
- вміння зацікавити учнів та забезпечити взаємний контакт;
- прояв індивідуальності педагога;
- контакт з аудиторією;
- зовнішня техніка педагога;
- внутрішня техніка;
- техніка та культура мовлення;
- впевненість

Звітна документація

1. Текст публічного виступу на довільно обрану тему.
2. Текст педагогічно доцільної самопрезентації на початковому етапі педагогічної практики.

3.4.4. Педагогічна практика в оздоровчих таборах

Змістовий модуль № 1. Методика організації дозвілля дітей у літніх оздоровчих закладах

ТЕМА 1. Особливості виховної роботи з дітьми в літніх оздоровчих закладах

1. Мета, зміст і завдання виховної роботи в оздоровчих закладах у ракурсі особистісно-зорієнтованої педагогіки.
2. Напрямки виховної роботи в оздоровчих закладах (національне, громадянське, естетичне, екологічне, спортивно-оздоровче виховання).
3. Вимоги до знань, умінь та навичок, необхідних для роботи в літніх оздоровчих закладах. Практикум: розробка професіограми вихователя літнього оздоровчого закладу.

ТЕМА 2.

Охорона життя та здоров'я дітей у літніх оздоровчих закладах

1. Гігієна оздоровчого закладу (режим дня, гігієна харчування дітей, гігієнічні вимоги до спальних корпусів, гігієна купання, правила поведінки дітей біля водоймищ).
2. Правові норми поведінки вихованців, дисципліна в оздоровчих закладах.
3. Використання природно-кліматичних умов місцевості для зміцнення здоров'я і загартування, заняття фізичною культурою, спортом і туризмом в оздоровчому закладі (ранкова гімнастика, фізкультурні заняття та ігри, уроки плавання, навчально-тренувальні заняття у фізкультурних гуртках та секціях; прогулянки, екскурсії, турпоходи, фізкультурні заходи на вечорах та святах).
4. Правила техніки безпеки та їх роль у попередженні дитячого травматизму (протипожежна безпека); дії керівника дитячого колективу в екстремальних випадках (поведінка при ушкодженні струмом, хімічними речовинами).
5. Валеологічне виховання дітей у літньому оздоровчому закладі:
 - а) формування загальних уявлень дітей щодо власного здоров'я;
 - б) широка пропаганда здорового способу життя.

ТЕМА 3. Зміст, форми та методи роботи з дітьми в літніх оздоровчих закладах

1. Характеристика основних періодів дитячої зміни в оздоровчих закладах (організаційний, основний, завершальний).
2. Використання методів роботи з дітьми в тимчасово створених різновікових загонах.
3. Практикум: форми роботи в оздоровчих закладах (індивідуальні, колективні, групові). Гра як основна форма роботи (рухливі, дидактичні, народні, пізнавально-творчі, сюжетно-рольові ігри та ігри-атракції).

ТЕМА 4. Організація самоврядування в дитячому колективі. Планування виховної роботи в літній період

1. Забезпечення самоврядування в літніх оздоровчих закладах.
2. Специфіка планування роботи з дітьми в літній період:
 - а) види планів та їх структура;
 - б) форми залучення дітей до планування.
3. Практикум: використання системи змінних доручень при організації самоврядування.

ТЕМА 5. Організація спілкування з дітьми в умовах роботи тимчасово створеного колективу

1. Специфіка спілкування вихователя з дітьми в оздоровчому закладі.
2. Дотримання педагогічного такту у процесі індивідуальної та групової роботи з дітьми.
3. Забезпечення педагогічно-доцільного стилю взаємин при розв'язанні педагогічних ситуацій.
4. Психолого-педагогічний практикум. Подолання негативних проявів у процесі спілкування (робота в групах психотренінгу).

ТЕМА 6. Особливості виховної роботи в оздоровчих закладах із соціально-дезадаптованими школярами, дітьми з дитячих будинків, шкіл-інтернатів

1. Проблема допомоги та захисту неповнолітніх у сучасних умовах. Декларація прав дитини. Конвенція про права дитини.
2. Соціально-дезадаптована поведінка неповнолітніх.
3. Сучасні методи психологічної корекції поведінки.
4. Соціально-психологічна підготовка педагога до спілкування з вихованцями при вирішенні конфліктних ситуацій.

Змістовий модуль № 2

ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА ДИТЯЧОЇ ОЗДОРОВЧОЇ УСТАНОВИ

Мета: формування у здобувачів цілісного уявлення про організацію та зміст педагогічної діяльності в дитячих оздоровчих закладах, набуття практикантами умінь і навичок виховної роботи з дітьми в умовах літньої оздоровчої установи, удосконалення та зміцнення теоретичних та методичних знань здобувачів, отриманих у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін.

Завдання:

- практичне ознайомлення здобувачів із питаннями організації та функціонування дитячих оздоровчих установ з цілодобовим та денним перебуванням дітей;
- удосконалення та закріплення теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу під час виконання обов'язків вихователя дитячої оздоровчої установи;
- формування професійно-педагогічних умінь і навичок організації життєдіяльності дітей в умовах дитячої оздоровчої установи з врахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей;
- розвиток умінь професійного спілкування;
- аналіз та самоаналіз діяльності вихователя.
- планування і проведення колективних заходів виховного та пізнавального змісту, тематичних днів у літній оздоровчій установі;
- планування та проведення заходів дотримання дітьми та підлітками безпеки життєдіяльності стосовно колективного проживання і відпочинку, правил поведінки у випадку виникнення надзвичайних ситуацій різного походження.

Види діяльності:

1. Організаційно-педагогічна: ознайомлення з умовами побуту, правилами внутрішнього розпорядку, традиціями оздоровчого закладу, з складом загону, складання плану роботи загону, формування органів самоврядування тощо).
2. Діагностична: вивчення специфіки проявів вікових та індивідуальних особливостей вихованців, стану їхнього здоров'я, умов життя та виховання.
3. Виховна: організація колективно-творчої діяльності за всіма напрямками виховання (розвиток пізнавальних інтересів дітей та підлітків, морального, естетичного, трудового виховання, спортивно-оздоровчої роботи та ін.); організація активного відпочинку дітей, дотримання режиму проведення санітарно-гігієнічної роботи та роботи з самообслуговування; проведення індивідуальної виховної роботи з дітьми та підлітками.

ЗМІСТ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ПОЗАШКІЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Організаційний етап (перші три дні)

1. Знайомство дітей з оздоровчою установою (екскурсія, поселення в кімнати тощо).
2. Адаптація (знайомство з режимом роботи закладу та її законами, благоустроєм; проведення вогника знайомств, налагодження стосунків, виявлення лідерів, визначення рівня встановлення стосунків дітей – прийняття-неприйняття один одного)
3. Визначення особливостей організаційного етапу у формуванні тимчасового дитячого колективу (опис, аналіз першого етапу). Початок складання психолого-педагогічного портрету загону.
4. Формування загону, оформлення загонового місця, куточку загону.
5. Формування законів і умов спільної роботи.

6. Планування і аналіз діяльності на перший період зміни (розробка тематичних заходів, написання конспектів, ведення щоденника вожатого, вихователя).
7. Вивчення і аналіз роботи вихователя: описати власну діяльність за напрямками: робота з дітьми, робота зі співробітниками, з батьками, ведення документації.
8. Формування умов спільної роботи вихованців і вихователя.
9. Колективне планування роботи загону на зміну.
10. Формування органів самоврядування.
11. Згуртування колективу.

Основний етап

1. Проведення тематичних днів у таборі.
2. Організація та проведення загонових, загальнотабірних заходів туристсько-краєзнавчого, екологічного, морального, трудового, дозвіллевого, фізичного, інтелектуального змісту відповідно до плану (кожному здобувачеві потрібно провести не менше п'яти заходів як загонових так і загально табірних).
3. Проведення індивідуальної виховної роботи (вивчення індивідуальних особливостей дітей, індивідуальні бесіди, хвилини спілкування, тренінгові вправи, форми залучення дитини до групової, колективної діяльності).
4. Продовження роботи над згуртуванням колективу (встановлення міжособистісного спілкування, заходи з регуляції міжособистісних стосунків).
5. Діагностика і профілактика конфліктів.
6. Корекція негативного психологічного стану дітей. Заходи з підвищення самооцінки дітей. Спостереження за взаєминами дітей.
7. Проведення батьківських днів.
8. Заходи спрямовані на профілактику та корекцію важковиховуваних дітей.
9. Оформлення щоденника спостережень.
10. Самостійне залікове заняття (кожному здобувачеві необхідно провести не менше двох заходів і один тематичний день).

Завершальний етап (останні три дні)

1. Спостереження за стосунками дітей в завершальний період зміни.
2. Підведення підсумків роботи за зміну (фізичне, психічне оздоровлення дітей, емоційне розвантаження, розвиток творчої активності, творче зростання кожної дитини, набуття дітьми досвіду спілкування, рівень самореалізації кожного у різних видах діяльності, рівень психологічної та соціальної комфортності в заgonі, оздоровчому закладі, впровадження ефективних форм відпочинку, оздоровлення і зайнятості дітей).
3. Проведення прощального вогника.
4. Написання характеристики на дитячий колектив.
5. Організація від'їзду дітей із табору
6. Оформлення документації, підготовка до конференції.

2.4.5. Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти:

Підготовка до проведення педагогічної практики в середніх навчальних закладах розпочинається на лекційних та практичних заняттях з предметів лінгвістичного та літературознавчого циклу: сучасної української літературної мови, культури мови, методики навчання української мови, стилістики, вступу до мовознавства, історичної граматики, діалектології, ономастики, вступу до мовознавства, теорії літератури, історії літератури, усної народної творчості, дитячої літератури, методики навчання української літератури, зарубіжної літератури та суміжних дисциплін: педагогіки, психології, безпеки життєдіяльності тощо.

Значне місце у фаховій підготовці практикантів належить курсам методики навчання української мови та методики навчання української літератури, які охоплюють широке коло питань психологічних та педагогічних основ навчання рідної мови та літератури. Глибокі знання цих методик дають змогу здобувачам пізнати дидактичні принципи науковості й доступності виучуваного матеріалу, систематичності й послідовності в навчанні, зв'язку теорії з практикою, свідомості й активності, наочності, наступності й перспективності та міцності засвоєння знань; дозволяють простежити взаємозв'язок і взаємозумовленість мовних і

літературних явищ, виявити закономірності в розвитку мови та літератури й з'ясувати причини відхилень, викликані позалінгвістичними чинниками.

Методичні поради до підготовки та проведення уроків з української мови

Підготовка до уроків української мови має такі основні методичні етапи:

- аналіз програм;
- ознайомлення з матеріалами підручників;
- перегляд і вивчення науково-навчальної літератури, словників;
- добір або виготовлення дидактичного матеріалу (текстів і прикладів до вправ на з'ясування теоретичного матеріалу), наочних посібників, підготовка технічних засобів навчання;
- вибір методів і прийомів роботи з класом;
- складання плану й конспекту уроку.

У процесі підготовки до уроку практиканти повинні пам'ятати:

1. Складання конспектів уроків повинно передувати детальному ознайомленню із змістом відповідного розділу курсу української мови чи літератури (за програмою та підручником).

2. Обсяг виучуваного матеріалу визначається відповідно до теми уроку; визначається обсяг знань, умінь і навичок, на формування яких спрямований урок.

3. Визначається тип і структура уроку, забезпечення органічного зв'язку між вивченням програмового матеріалу й формуванням комунікативних умінь та навичок учнів, розвиток їх мислення, мовлення, вдосконалення естетичних смаків, виховання самостійності й активності розумової діяльності.

4. Необхідно продумувати всі етапи уроку, здійснювати правильне дозування часу, спланувати використання наочних посібників, технічних засобів навчання, дидактичного матеріалу.

3.4.6. Педагогічна практика з додаткової предметної спеціальності

Виробнича практика передбачає поглиблене вивчення таких аспектів педагогічної діяльності:

- а) **планування навчального процесу:** складання календарних і поурочних планів, розробка системи завдань різного рівня складності;
- б) **методика викладання:** освоєння інноваційних методів навчання, використання різноманітних видів робіт для розвитку мовлення;
- в) **оцінювання результатів навчання учнів:** проведення контрольних робіт, аналіз навчальних досягнень учнів;
- г) **методична робота:** вивчення досвіду колег, розробка власних методичних матеріалів;
- г) **розвиток творчих здібностей учнів:** використання нестандартних форм роботи, залучення учнів до творчої діяльності.

Після закінчення практики здобувачі звітують про виконання програми практики. Здобувач у перший тиждень після закінчення практики подає на кафедру таку звітну документацію:

- 1. Щоденник роботи практиканта.
- 2. Характеристика, підписана безпосередньо керівником від бази практики (вчителем-предметником) з оцінкою за практику.
- 3. Конспекти трьох залікових уроків з польської мови (підписані вчителем-предметником).
- 4. Індивідуальне експериментальне дослідження.

4.ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

4.1. Фольклорна практика

Засоби діагностики: перевірка матеріалів практики.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Таблиця № 10

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання
---	-------------	---------------------

90-100	A	Папка зі звітними матеріалами оформлена відповідно до вимог, кількість творів максимальна (96-98), твори є автентичними, усі записані зразки паспортизовано. Усі матеріали записано на електронні носії.
80-89	B	Папка зі звітними матеріалами оформлена відповідно до вимог, кількість творів – не менше 80 (B), не менше 70 (C); твори є автентичними, усі записані зразки паспортизовано. Усі матеріали записано на електронні носії.
75-79	C	
60-74	D	Папка зі звітними матеріалами оформлена відповідно до вимог, кількість творів не менше 50 (D), не менше 40 (E), твори є автентичними, усі зразки паспортизовано. Наявні електронні носії.
50-59	E	
35-49	FX	Наявна папка зі звітними матеріалами, кількість творів менше 50, часткова паспортизація. Звіт не зараховується з можливістю його повторного складання.
1-34	F	Зібрано менше 40 творів, більша їх частина не паспортизована. Не зараховано з обов'язковим повторним проходженням

Розподіл балів, які отримують здобувачі за виконані завдання практики

№з/п	Завдання, передбачене програмою практики	Кількість балів
1.	Письмовий звіт	10
2.	Інформаційне наповнення та оформлення папки	75
3.	Участь у звітній конференції	15
	Загальна кількість балів	100

4.2. Діалектологічна практика

Засоби діагностики: перевірка матеріалів практики.

Шкала оцінювання: стобалова, ECTS, розширена

Таблиця № 11

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання
90-100	A	Папка зі звітними матеріалами оформлена відповідно до вимог. Програма-питальник містить 800 позицій. Тривалість аудіозапису матеріалів – 60 хв. Наявний відеозапис. Записано й проаналізовано фонетичні, лексичні, граматичні діалектні явища. Підготовлено статтю.
80-89	B	Папка зі звітними матеріалами загалом оформлена відповідно до вимог. Програма-питальник містить 700 позицій. Тривалість аудіозапису матеріалів – 45 хв. Описано фонетичні, лексичні, граматичні особливості діалектного мовлення. Наявні окремі помилки. В оформленні папки є істотні помилки. Програма-питальник містить 600 позицій. У записаних текстах не виявлено всіх особливостей діалектного мовлення. Кількість творів – не менше 80 (B), не менше 70 (C); твори є автентичними, усі записані зразки паспортизовано. Усі матеріали записано на електронні носії.
75-79	C	
60-74	D	Папка зі звітними матеріалами не оформлена згідно з вимогами. Програма-питальник вміщує відповіді до 500 позицій. Усі зразки паспортизовано. Наявні записи на електронних носіях до 20 хв.
50-59	E	
35-49	FX	Папка зі звітними матеріалами містить лише відповіді на програму-питальник, без аналізу зв'язних текстів. Записів на електронних носіях немає. Звіт не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	Зібрано менше 40 творів, більша їх частина не паспортизована. Не зараховано з обов'язковим повторним проходженням пропедевтичної практики

C – Тривалість аудіо-запису матеріалів практики – 30 хв.

E – До оформлення папки звітних матеріалів є чимало зауважень. Програма-питальник містить 400 позицій. Записи на електронних носіях відсутні.

F – Програма-питальник містить відповіді на 200 позицій. Відсутній аналіз фонетичних, лексичних та граматичних явищ діалектного мовлення. Немає аудіо-записів.

4.3. Пропедевтична практика

ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Після завершення кожного змістового модуля робота здобувача оцінюється в такий спосіб: змістовий модуль № 1 – максимальна кількість балів – 25 (освітня діяльність вчителя);

змістовий модуль № 2–25 балів (виховна діяльність учителя); змістовий модуль № 3–13 балів (виховна робота класного керівника), 12 балів – (навчально-виховна діяльність учителя української мови і літератури – основна школа); змістовий модуль № 4–12 балів – (навчально-виховна діяльність учителя української мови і літератури – старша школа); 13 балів – (формування основ професійної діяльності вчителя).

Підсумки роботи здобувачів на кожному з етапів пропедевтичної практики фіксуються у відомостях.

Шкала оцінювання: стобалова, ECTS, розширена

Таблиця № 12

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка в ECTS	Оцінка за розширеною шкалою	Критерії оцінювання	Рівень компетентності
90-100	A	відмінно	Здобувач конструює конспект уроку на творчо-репродуктивному рівні. Без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію. Здатний вирішувати рішення в нестандартних ситуаціях. Повно аналізує відвіданий урок.	Високий (творчий)
80-89	B	дуже добре	Здобувач при конструюванні конспекту уроку вдало поєднує власні пошуки й напрацьований педагогічний досвід. Вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує стандартні навчальні ситуації. Самостійно виправляє власні помилки, кількість яких незначна. Виявляє вміння аналізувати відвіданий урок.	Достатній (конструктивно-варіантний)
75-79	C	добре	Здобувач, конструюючи конспект уроку, знаходиться на репродуктивному рівні, зрідка виявляючи прагнення до самостійного вирішення нестандартних ситуацій. В основному критично оцінює свої дії. Загалом добре аналізує відвіданий урок.	
60-74	D	задовільно	У конструюванні конспектів уроків здобувач переважно ґрунтується на репродукуванні чужого досвіду. Припускається суттєвих помилок. Не прагне до новаторського вирішення нестандартних ситуацій. В аналізі уроку допускає чимало помилок.	Середній (репродуктивний)
50-59	E	достатньо	Здобувач конструює конспекти уроків повністю на основі вже відомих зразків. Володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий. При аналізі відведаних уроків не може чітко оцінити всі його компоненти.	
35-49	FX	незадовільно	Здобувач виконав обсяг практичних робіт менше як на половину, виявивши повну невідповідність до практичної діяльності на репродуктивному та конструктивному рівнях. Відвіданий урок аналізує фрагментарно й неглибоко.	Низький (рецептивно-продуктивний)
1-34	F	неприйнято	Здобувач виконав обсяг практичних робіт менше як на третину, виявивши повну невідповідність до практичної діяльності на репродуктивному та конструктивному рівнях. Не вміє аналізувати відвіданий урок.	

Розподіл рейтингових балів за модулями та критерії оцінювання видів діяльності

Таблиця № 13

Види діяльності	Кількість балів	Критерії оцінювання
Змістовий модуль № 1 Навчальна діяльність учителя		
Письмове завдання (спостереження, обговорення відеозаписів уроків за фахом та їх дидактичний аналіз.	7	Повнота психолого-педагогічного аналізу дидактичного аспекту уроку. Здатність до аналізу, синтезу, оцінки реалізації дидактичного потенціалу уроку. Уміння узагальнювати, робити висновки та рекомендації щодо підвищення дидактичних можливостей уроку. Чіткість та послідовність викладу змісту аналізу уроку. Орфографічна та стилістична грамотність.

Мікровикладання (підготовка і проведення фрагментів уроків із застосуванням окремих методів навчання).	13	Науковість; володіння фактичним матеріалом; забезпечення контакту з аудиторією; дотримання регламенту; врахування вікових особливостей учнів; мовленнєва культура.
Звітна документація	5	Протоколи спостережень двох уроків за фахом. Психолого-педагогічний аналіз 1 уроку. Проведення фрагменту уроку із застосуванням різних методів навчання.
Всього	25	
Змістовий модуль № 2 Виховна діяльність учителя		
Письмове завдання (спостереження, обговорення уроків (відеозаписів) та їх аналіз з позицій реалізації виховної мети)	5	Повнота психолого-педагогічного аналізу виховного аспекту уроку. Здатність практиканта до аналізу, синтезу, оцінки реалізації виховного потенціалу уроку. Уміння узагальнювати, робити висновки та рекомендації щодо підвищення виховних можливостей уроку. Чіткість та послідовність викладу змісту аналізу уроку. Орфографічна та стилістична грамотність.
Практичне завдання (моделювання та проведення фрагментів виховних заходів із застосуванням різних методів виховання)	10	Змістовність; творчий підхід; володіння змістом; відповідність вибраних методів, прийомів виховного впливу змісту; переконливість; стимулювання інтересу в аудиторії; емоційність викладу; мовлення; атмосфера в аудиторії; врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів; вплив особистості майбутнього вчителя на аудиторію (педагогічні здібності, які були виявлені, дотримання педагогічного такту, вплив емоційного стану на аудиторію; рекомендації, побажання.
Письмове завдання (спостереження, обговорення педагогічних відеоситуацій з метою аналізу складових виховного процесу)	5	Повнота аналізу. Рівень розуміння основних педагогічних понять. Чіткість та послідовність викладу думок. Орфографічна та стилістична грамотність.
Звітна документація	5	Протоколи (два) спостереження за діяльністю вчителя та учнів на уроці. Психолого-педагогічний аналіз виховного аспекту уроку. Проведення фрагменту виховного заходу із застосуванням різних методів виховання. Психолого-педагогічний аналіз принципів та методів виховання на основі перегляду фрагментів фільму «Лялечка». Два аналізи відеоуроків або відвіданих уроків з української мови та літератури (5 – 9 кл.).
Всього	25	
Змістовий модуль № 3. Виховна робота класного керівника. Навчально-виховна діяльність вчителя української мови і української літератури (основна школа)		
Письмове завдання (написання психолого-педагогічної характеристики на учня (на основі перегляду художнього фільму «Опудало»)	4	Дотримання структури написання характеристики учня. Повнота висвітлення особистості учня на основі аналізу фактів спостереження. Наявність рекомендацій, щодо подальшої виховної роботи з учнем. Орфографічна та стилістична грамотність.
Практичне завдання (проведення фрагментів виховних заходів)	7	Уміння створити належну психологічну атмосферу в аудиторії. Володіння змістом виступу. Переконливість викладу. Відповідність прийомів виховного впливу змісту теми. Емоційність викладу. Оригінальність. Культура мовлення. Уміння викликати інтерес до теми розповіді.

Аналізування уроків української мови та літератури, проведених у 5 – 9 класах (методичний аспект).	5	Наявність умінь спостерігати за реалізацією принципів навчання на уроці. Відображення в письмовій роботі усіх етапів уроку з української літератури. Дотримання основних структурних компонентів уроку, їхня логічна послідовність, дотримання основних вимог до сучасного уроку з української літератури у середній ланці загальноосвітньої школи. Уміння аналізувати доцільність використання методів навчання на уроці української літератури. Мовне оформлення письмової роботи
Розробка планів-конспектів з української мови та літератури, підбір дидактичних матеріалів з обраної теми (5–9 класи).	5	Дотримання методичних вимог в оформленні плану-конспекту уроку української мови, української літератури; Повнота змісту: передбачено урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів; виділені форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, методи та прийоми пізнавальної активності та самостійності учнів; методично вдало описані основні етапи уроку; правильно, повно та методично виважено розв'язані всі необхідні завдання. Доцільність використання різноманітних засобів навчання (підручник, наочні посібники, роздатковий дидактичний матеріал, комп'ютерні програми, додаткова література тощо). Відбір фахової літератури до тематики переглянутого уроку містить не менше 10 статей із сучасних, різних фахових видань, та підібрані матеріали відповідають змісту навчального матеріалу переглянутого уроку.
Звітна документація	2	Написання психолого-педагогічної характеристики на учня (на основі перегляду художнього фільму «Опудало»).
	2	Проведення фрагментів виховних заходів.
		По 3 відео-уроки з української мови та літератури (5–9 кл.).
Всього	25	
Змістовий модуль № 4 Основи професійної діяльності вчителя. Навчально-виховна діяльність вчителя української мови і української літератури (старша школа)		
Письмове завдання (психолого-педагогічний аналіз стратегій поведінки вчителя в ситуації першої зустрічі з класом).	5	Вміння оцінювати зміст виступу, зовнішню техніку лектора, майстерність усного мовлення, побудову виступу, його композиційну оформленість. Здатність визначати ораторські вміння, які допомагають підтримувати інтерес і увагу слухачів.
Практичне завдання (виступ перед аудиторією (класом) з демонстрацією елементів педагогічної техніки)	6	Зовнішня техніка учасника виступу. Емоційний контакт з аудиторією. Культура мовлення. Внутрішня техніка учасника виступу. Вільне володіння змістом.
Аналізування уроків української мови та літератури, проведених у 10-11 класах (методичний аспект).	5	Наявність умінь спостерігати за реалізацією принципів навчання на уроці. Відображення в письмовій роботі усіх етапів уроку з української мови. Дотримання основних структурних компонентів уроку, їхня логічна послідовність, дотримання основних вимог до сучасного уроку з української мови у середній ланці загальноосвітньої школи. Уміння аналізувати доцільність використання методів навчання на уроці української мови. Мовне оформлення письмової роботи.

Розробка планів-конспектів з української мови та літератури, підбір дидактичних матеріалів з обраної теми (10-11 класи).	5	Дотримання методичних вимог в оформленні плану-конспекту уроку української мови, української літератури; Повнота змісту: передбачено урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів; виділені форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, методи та прийоми пізнавальної активності та самостійності учнів; методично вдало описані основні етапи уроку; правильно, повно та методично виважено розв'язані всі необхідні завдання. Доцільність використання різноманітних засобів навчання (підручник, наочні посібники, роздатковий дидактичний матеріал, комп'ютерні програми, додаткова література тощо). Відбір фахової літератури до тематики переглянутого уроку містить не менше 10 статей із сучасних, різних фахових видань, та підібрані матеріали відповідають змісту навчального матеріалу переглянутого уроку.
Звітна документація	2 2	Психолого-педагогічний аналіз стратегій поведінки вчителя в ситуації першої зустрічі з класом. Виступ перед аудиторією (класом) з демонстрацією елементів педагогічної техніки. По 3 відео-уроки з української мови та літератури (10-11 кл.).
Всього	25	
Р А З О М	100	

4.4. Педагогічна практика в оздоровчих закладах
ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ
Шкала оцінювання: стобалова, ECTS, розширена

Таблиця № 14

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка в ECTS	Оцінка за розширеною шкалою	Критерії оцінювання	Рівень компетентності
90-100	A	відмінно	За проведені виховні заходи практикант отримав оцінку «відмінно». Має позитивну характеристику адміністрації закладу. Виявив високий рівень когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь, сумлінно творчо виконував різні види роботи; знає і вміє застосовувати методи виховного впливу; завоював повагу та авторитет серед дітей та педагогічного колективу. На високому рівні провів контрольні виховні заходи.	Високий (творчий)
80-89	B	дуже добре	Здобувач провів всі виховні заходи на оцінки «відмінно» й «добре», отримавши позитивну характеристику від адміністрації закладу; виявив добрий рівень когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь. При виконанні різних видів роботи; виявляв винахідливість, неординарний підхід. Користувався повагою та авторитетом серед дітей і педагогічного колективу. На доброму рівні провів контрольні виховні заходи.	Достатній (конструктивно-варіативний)
75-79	C	добре	Не більше 10% проведених практикантом заходів оцінено на «добре» й «задовільно» за умови позитивної характеристики адміністрацією закладу. Здобувач виявив належний рівень когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь. Старанно виконував різні види роботи. На належному рівні провів контрольні виховні заходи.	
60-74	D	задовільно	Здобувач провів 50% заходів на «добре», решта – на «задовільно». Практикант виявив задовільний рівень когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь. При виконанні різних видів роботи не був ініціативним й оригінальним. На задовільному рівні провів контрольні виховні заходи.	Середній (репродуктивний)
50-59	E	достатньо	Практикант провів 50% заходів на «добре», решта – на «задовільно». Здобувач виявив задовільний рівень когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь. При виконанні різних видів роботи не був ініціативним й оригінальним. На задовільному рівні провів контрольні виховні заходи.	
35-49	FX	незадовільно	Здобувач виконав обсяг практичних робіт не менше як на 35 % , виявивши низький рівень знань та вмінь. Виховна робота проведена практикантом на незадовільному рівні (за умови незадовільної характеристики практиканта адміністрацією закладу та батьків дітей); відсутня систематичність у роботі практиканта, допускав помилки пов'язані зі знаннями особливостей роботи в оздоровчому закладі, методикою проведення виховних заходів; виявив низький рівень когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь. Несвоєчасно та не в повному обсязі здав звітну документацію. Практикант виконав менше половини запланованих завдань. Не підготував методичний комплекс «Позашкільна педагогічна практика».	Низький (рецептивно-репродуктивний)
1-34	F	неприйнято	Здобувач виконав обсяг практичних робіт менше як на 34 % , виявивши повну невідповідність до практичної діяльності на репродуктивному та конструктивному рівнях майбутньої професійної діяльності.	

Розподіл рейтингових балів та критерії оцінювання видів діяльності практики в оздоровчих закладах

Таблиця № 15

Види діяльності	К-сть балів	Критерії оцінювання
Організаційно-педагогічна: ознайомлення з умовами побуту, правилами внутрішнього розпорядку, традиціями оздоровчого закладу, з складом загону, складання плану роботи загону, формування органів самоврядування тощо). Діагностична: вивчення специфіки проявів вікових та індивідуальних особливостей вихованців, стану їхнього здоров'я, умов життя та виховання. Виховна: організація колективно-творчої діяльності за всіма напрямками виховання (розвиток пізнавальних інтересів дітей та підлітків, морального, естетичного, трудового виховання, спортивно-оздоровчої роботи та ін.); організація активного відпочинку дітей, дотримання режиму проведення санітарно-гігієнічної роботи та роботи з самообслуговування; проведення індивідуальної виховної роботи з дітьми та підлітками.	60	60 балів – за оцінку «відмінно» Робота здійснена на високому рівні (за проведені виховні заходи допускається не більше 10 % оцінених на «Добре», за умови відмінної характеристики практиканта адміністрацією закладу); здобувач виявив високий рівень когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь, сумлінно творчо виконував різні види роботи: знає і вміє застосовувати методи виховного впливу; завоював повагу та авторитет серед дітей та педагогічного колективу.
		40 балів – за оцінку «дуже добре/добре» Виховна робота проведена на достатньому рівні (за проведені виховні заходи допускається не більше 10 % оцінених на «задовільно», за умови доброї характеристики практиканта адміністрацією закладу); виявив достатній рівень когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь; його діяльність носила конструктивний характер; виконував різні види роботи інколи з допомогою методистів; завоював повагу та авторитет серед дітей та педагогічного колективу.
		30 балів – за оцінку «задовільно/достатньо» Виховна робота проведена на задовільному рівні (за проведені виховні заходи допускається не більше 10 % оцінених на «Незадовільно», за умови задовільної характеристики практиканта адміністрацією закладу та батьків дітей); виявив недостатній рівень когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь; його діяльність носила репродуктивний характер; виконував різні види роботи з допомогою методистів.
		20 балів – за оцінку «незадовільно» Виховна робота проведена практикантом на незадовільному рівні (за умови незадовільної характеристики практиканта адміністрацією закладу та батьків дітей); відсутня систематичність у роботі практиканта, допускав помилки пов'язані зі знаннями особливостей роботи в оздоровчому закладі, методикою проведення виховних заходів; виявив низький рівень когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь.
Звітна документація	25	Достатній рівень знань з основних педагогічних понять; чіткість та послідовність викладу думок; творчий підхід до оформлення змісту документації. Своєчасно здав звітну документацію.
Захист практики	15	Оригінальність, креативність, майстерність у презентації власних проєктів під час практики. Наявність відео, фото матеріалів.
Усього	100	

4.5. Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти

Таблиця № 16

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка в ECTS	Оцінка за розширеною шкалою	Критерії оцінювання	Рівень компетентності
90-100	A	відмінно	Здобувач виявляє особливі творчі здібності при проведенні уроків української мови і літератури та виховних заходів. Без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє доцільно поєднувати традиційні й інноваційні методи і прийоми навчальної діяльності. Приймає вдалі рішення в нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	Високий (творчий)

80-89	B	дуже добре	Здобувач конструює уроки та сценарії позакласних заходів на репродуктивно-творчому рівні. Вдало добирає навчальний матеріал, виявляючи вміння організовувати навчальний діалог «учитель – учень». Правильно розв'язує нестандартні ситуації, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіантний)
75-79	C	добре	При проведенні уроків здобувач здебільшого перебуває на конструктивному рівні, поєднуючи традиційні способи вирішення навчальних завдань з новаторськими. Уміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; у цілому самостійно застосовувати її на практиці. Контролює власну діяльність; виправляє помилки, серед яких є суттєві.	
60-74	D	задовільно	Здобувач при проведенні уроків виявляє репродуктивний рівень. У більшості навчальних ситуацій він покликається на вже відомий зразок, не виявляючи в достатній мірі прагнення до нового, оригінально. Допускає значну кількість суттєвих помилок.	Середній (репродуктивний)
50-59	E	достатньо	Здобувач конструює конспекти уроків та сценарії виховних заходів за зразком, не виявляючи творчого пошуку, оригінальності. Він володіє навчальним матеріалом з методик на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.	
35-49	FX	незадовільно	Здобувач провів не менше 50% запланованих уроків та виховних заходів. Він володіє теоретико-методичним матеріалом на рівні окремих фрагментів. Виявив байдужість, пасивність, безвідповідальність. Практика йому може бути перенесена на додатковий термін.	Низький (рецептивно-продуктивний)
1-34	F	неприйнято	Здобувач провів менше 50% запланованих уроків та виховних заходів. Він погано володіє теоретико-методичними знаннями, не вміє застосувати їх на практиці. Виявив необов'язковість, безвідповідальність. Практика йому не зараховується.	

**Розподіл балів, які отримують здобувачі за виконані завдання практики з модуля
«Навчання української мови і літератури»:**

Таблиця № 20.

Завдання, передбачене програмою практики		К-сть балів
Настановча конференція, зустріч з адміністрацією школи й розподіл по класах		5
Робота за I тиждень (відвід., спост., 2 конспекти уроків)		5
Контрольний урок з української літератури		5
Контрольний урок з української мови		5
Портфоліо		5
Відвідування та аналіз уроків учителів та здобувачів		5
Рубіжний контроль		5
Контрольний урок з української мови, української літератури		10
Рубіжний контроль		5
На вибір:		
1.	Стаття науково-методичного характеру	20
2.	Вивчення передового досвіду вчителя (стаття)	20
3.	Власноруч записаний відео урок учителя з методичним супроводом	15
4.	Мультимедійна презентація до уроку	10
5.	Тематична папка	10
6.	Диск з екранізацією твору чи аудіозаписами	7

7.	Виступ на звітній науково-методичній конференції	10
8.	Профорієнтаційний захід	15
Всього		75 балів

**Розподіл рейтингових балів
та критерії оцінювання видів діяльності практикантів з модуля «Педагогіка»**

Таблиця № 21.

№ з/п	Види практичних завдань	К-сть балів	Критерії оцінювання
Рубіжний контроль 1			
1	План виховної роботи з учнями на період практики	2	Науковість, наступність, врахування вікових, індивідуальних особливостей учнів, різноманітність форм, методів роботи, залучення дітей до планування, врахування їх інтересів, потреб, уподобань.
2	Матеріали педагогічної діагностики (результати анкетування, тестування, спостереження, інші методи вивчення учнівського колективу)	3	Здатність самостійно творчо підбирати методики вивчення колективу та вміння їх застосовувати у практичній діяльності. Наявність умінь самостійно аналізувати, систематизувати, узагальнювати матеріали діагностики.
Рубіжний контроль 2			
3	Психолого-педагогічна характеристика на колектив з використанням матеріалів педагогічної діагностики	2	Дотримання структури написання характеристики; повнота її змісту різнобічність висвітлення, здатність до аналізу, синтезу при розгляді проявів поведінки учнів, матеріалів педагогічної діагностики; здатність здобувача самостійно, креативно характеризувати учнівський колектив
4	Два конспекти проведених виховних заходів (з фотодокументами, роздатковими матеріалами)	3	Самостійність, творчість при написанні конспекту виховного заходу, актуальність теми, уміння враховувати індивідуальні, вікові особливості учнів, глибина змісту виховного заходу.
	Всього	10	
Підсумковий контроль			
5	Сценарій виховного заходу з психолого-педагогічним аналізом його проведення	3	Прояв умінь визначати виховну ціль, завдання, обґрунтовувати тему, мету, форму проведення виховного заходу; глибина, різнобічність розкриття процесу підготовки виховного заходу; наявність умінь до аналізу організації, змісту, методики проведення виховного заходу, психологічної атмосфери в колективі; здатність обґрунтовувати доцільність використання методів впливу на учнів; наявність умінь рефлексії, саморефлексії.
6	Оцінка за контрольний виховний захід, який проводиться за присутності класного керівника, методиста, здобувачів	5	Прояв умінь під час організації заходу (чіткість, організованість, злагодженість у проведенні заходу, готовність дітей до роботи); Здатність визначати зміст виховного заходу (актуальність теми, змістова спрямованість, логічність, послідовність, цілеспрямованість, раціональність у доборі фактів їх осмислення, глибина висновків, зв'язок з життям добір питань для обговорення з дітьми. Рівень методичної підготовки – уміння враховувати вікові та індивідуальні особливості учнів, використовувати оптимальні методи, прийоми впливу, стимулювання їх до активної участі у проведенні заходу. Наявність комунікативних умінь – здійснювати комунікативну презентацію, добирати адекватні прийоми комунікативного впливу, створювати належний мікроклімат в колективі, створювати умови для забезпечення самореалізації особистості, її самоутвердження в колективі. Здатність до аналізу, самоаналізу. Уміння визначати успіхи, недоліки в підготовці та проведенні виховного заходу, їх причини та шляхи усунення.
7	Захист педагогічної практики та оформлення звітної документації	2	Змістовність, науковість звіту або творчої залікової роботи; глибина проникнення в проблему; доказовість прийнятих рішень, аргументованість; активність, творчість, самостійність здобувачів; відповіді на запитання (повнота, лаконічність, аргументованість).
	Усього	10	

	РАЗОМ	25	
--	-------	----	--

Розподіл рейтингових балів за етапами контролю з модуля «Педагогіка»

Таблиця № 22.

Практичне завдання	К-сть балів
Рубіжний контроль 1	
План виховної роботи з учнями на період практики	2
Матеріали педагогічної діагностики (результати анкетування, тестування, спостереження, інші методи вивчення учнівського колективу)	3
Усього	5
Рубіжний контроль 2	
Психолого-педагогічна характеристика на колектив з використанням матеріалів педагогічної діагностики	2
Два конспекти проведених виховних заходів (з фотодокументами, з роздатковими матеріалами)	3
Усього	5
Рубіжний контроль	
Сценарій виховного заходу з психолого-педагогічним аналізом його проведення	3
Оцінка за контрольний виховний захід, який проводиться за присутності класного керівника, методиста, здобувачів	5
Захист педагогічної практики та оформлення звітної документації	2
Усього:	10
Загальний рейтинговий бал	
	25

4.6. Педагогічна практика з додаткової предметної спеціальності

Критерії та методи оцінювання програмних результатів практики

Оцінювання методичної підготовки практиканта здійснюється за такими критеріями:

1. Здатність до планування: вміння складати різноманітні види планів, які забезпечують ефективність навчального процесу.
2. Майстерність проведення уроків: дотримання методичних вимог, використання різноманітних методів і прийомів навчання, здатність аналізувати результати уроків.
3. Рефлексія: вміння оцінювати свою педагогічну діяльність, виявляти сильні та слабкі сторони.
4. Дослідницька діяльність: здатність проводити невеликі дослідження, аналізувати педагогічну інформацію.
5. Комунікативні навички: вміння аргументувати свою точку зору, брати участь у професійних дискусіях.
6. Професійний ріст: постійний розвиток професійних компетенцій шляхом вивчення досвіду колег і наукової літератури.

Загальна оцінка педагогічної практики здобувача виставляється з урахуванням таких аспектів:

- ✓ Ефективність виконання навчальних завдань: якість проведення уроків, розробка методичних матеріалів.
- ✓ Рівень теоретичної підготовки: знання педагогічних теорій і практик.
- ✓ Навички самостійної роботи: здатність до самоаналізу, пошуку інформації, вирішення проблемних ситуацій.
- ✓ Комунікативні навички: вміння взаємодіяти з учителями, учнями та іншими здобувачами.
- ✓ Оформлення звітної документації: якість письмового звіту, оформлення матеріалів.

Оцінка **«відмінно»** ставиться, якщо здобувач продемонстрував бездоганне володіння навчальним матеріалом, методично правильно його подав, досяг визначеної мети уроку, виявив уміння самостійно і творчо готуватись до уроку, продумав урок до деталей, найефективніше використав необхідні для кожного етапу засоби навчання, вміло розв'язував проблеми розвитку та виховання учнів.

Оцінка **«добре»**: здобувач продемонстрував достатньо добре володіння навчальним матеріалом, володіє методикою, але допустив окремі незначні помилки при визначенні

структури уроку, підборі методів навчання, вміє тримати дисципліну на уроці, але не завжди активізує увагу всіх учнів.

Можливі окремі неточності в методиці викладання (неточність у використанні наочних посібників, відсутність коментарів при оголошенні домашнього завдання, мотивації оцінювання учнів), які суттєво не вплинули на хід уроку.

Оцінка **«задовільно»** ставиться, якщо здобувач частково досяг поставленої мети, а, отже, допускав багато неточностей під час проведення уроку, не виправляв помилки у відповідях учнів чи на дошці, переважало монологічне ведення уроку, в учнів не було зацікавленості, а, як наслідок, погана дисципліна, недостатньо підготовлений, не дуже добре орієнтується в матеріалі та в кінці уроку уже погано орієнтується в тому, що повинен робити. На уроці працював не з цілим класом, а з окремими учнями.

Оцінка **«незадовільно»** ставиться тоді, коли здобувач не досяг поставленої мети уроку, допускав грубі помилки в методиці проведення уроку та в поясненні фактичного матеріалу, на уроці незадовільна дисципліна через різні недоліки у роботі здобувача. Практично, здобувач не був готовий до уроку.

5. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

5.1. *Вимоги до звіту з фольклорної практики*

Матеріали практики оформляються й подаються на перевірку в спеціальній папці, оформленій відповідно до ряду вимог:

- 1) титульна сторінка оформляється відповідно до стандартів (зразок див. у додатках (дод. № 1));
- 2) папка обов'язково має містити нарис, що являє собою історико-етнографічну характеристику села, містечка чи міста, де проходила практика.
- 3) кожна сторінка папки нумерується, кожен текст теж має свій порядковий номер і паспорт, який оформляється за усталеним зразком (див. у додатку (дод. № 2)). Якщо матеріали записувалися від однієї людини, то основні дані паспорта заповнюються один раз. Тексти фольклорних творів супроводжуються коментарями, в яких здобувачі зазначають ставлення мовця до твору, характеризують умови, в яких він виконується, вказують, наскільки активно побутує конкретний твір у певній місцевості;
- 4) матеріали систематизуються за жанрами, а в межах жанру – за виконавцями;
- 5) кількість творів є визначеною, відтак це є визначальним при оцінюванні роботи практиканта;
- 6) обов'язковим є написання звіту, в якому варто дати відповідь на такі питання:
 - терміни фольклорної практики, де вона проходила, які історико-етнографічні особливості місцевості;
 - від якої кількості виконавців було зроблено записи; їх вікова характеристика; чи багато серед них чоловіків, дітей;
 - який репертуар виконавців старшого покоління, середнього, молодшого; в чому відмінність між репертуарами виконавців різних вікових груп;
 - яке ставлення різних вікових груп населення до фольклору, до сучасної естради, чим це викликано;
 - що є джерелом знань фольклорних творів (місцева традиція, школа, книги, радіо, телебачення тощо);
 - які жанри фольклору побутують сьогодні, а які записані як спогади;
 - чи користуються виконавці фольклору популярністю в цій місцевості, чим вона визначається (репертуаром, майстерністю);
 - чи відбуваються в цій місцевості обрядові свята;
 - чи є в цій місцевості стихійні фольклорні колективи, хто до них входить;
 - чи є твори, виникнення яких виконавці пов'язують із місцевою історією й побутом;
 - який вплив на місцеву фольклорну традицію мають книги, радіо, телебачення, клуб;

- хто бере участь у художній самодіяльності (вікова характеристика учасників), які фольклорні твори виконуються, який зв'язок художньої самодіяльності з місцевим фольклорним репертуаром;
 - чи існують масові форми пропаганди фольклорного мистецтва (фольклорні свята, фольклорно-етнографічні концерти, огляди-конкурси фольклорних колективів, фестивалі народної пісні тощо);
 - яке місце займає традиційний фольклор у молодіжних пісенниках, чи виконуються ці пісні власником альбому;
 - особисті враження практиканта від фольклорної практики.
- У звіті можна подавати творчі портрети окремих виконавців.
У кінці папки подається її зміст.

Якщо під час практики здобувачі використовували технічні засоби, то фотографії, касети, диски тощо з відповідними позначками додаються до папки. На фотографіях треба зазначати прізвища, імена, по батькові людей, які на них зображені, місце, де зроблено знімок, час, зафіксований на ньому. На касетах і дисках вказуються назви фольклорних творів, їхні паспорти варто записувати на самі касети чи диски.

Матеріали практики подаються здобувачами у визначений кафедрою термін.

Завершальним етапом практики є підготовка й проведення звітної фольклорної конференції, на якій здобувачі повинні представити кращі зразки зібраного й дослідженого матеріалу.

5.2. Вимоги до звіту з діалектологічної практики

Звіт про проходження діалектологічної практики має містити такі відомості:

- I. Коротка розповідь про інформаторів.
- II. Історична й суспільно-економічна характеристика поселення:
 - а) місце розташування населеного пункту (у центрі України, на сході Вінниччини і т.д.), зазначається віддаленість від найближчого міста;
 - б) відомості про заснування поселення (коли і ким засноване, інформація на підставі історичних документів чи за легендами);
 - в) інформація про адміністративний статус населеного пункту (колись і тепер);
 - г) відомості про національний склад жителів.
- III. Відповіді інформатора на питання програми.
- IV. Зв'язні тексти (не менше 10 сторінок).
- V. Опис фонетичних, граматичних діалектних явищ, виявлених на підставі записаного тексту.
- VI. Словник подолізмів, укладений на підставі записаних текстів.
- VI. Висновки.

За результатами діалектологічної практики проводиться звітна науково-практична конференція «Жива минувшина», яка приурочується Дню писемності і мови. Здобувачі, які продемонстрували належну загальнолінгвістичну підготовку, за матеріалами діалектологічної практики готують статті до збірника факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха «Філологічні студії».

5.3. Вимоги до звіту з пропедевтичної практики

Засоби діагностики успішності в процесі пропедевтичної практики

Змістовий модуль № 1 Навчальна діяльність учителя

Письмове завдання (спостереження, обговорення відеозаписів уроків за фахом та їх дидактичний аналіз).

Мікровикладання (підготовка і проведення фрагментів уроків із застосуванням окремих методів навчання).

Звітна документація.

Змістовий модуль № 2 Виховна діяльність учителя

Письмове завдання (спостереження, обговорення уроків (відеозаписів) та їх аналіз з позицій реалізації виховної мети).

Практичне завдання (моделювання та проведення фрагментів виховних заходів із застосуванням різних методів виховання).

Письмове завдання (спостереження, обговорення педагогічних відео-ситуацій з метою аналізу складових виховного процесу).

Звітна документація.

Змістовий модуль № 3 Навчально-виховна діяльність вчителя української мови і української літератури (основна школа). Виховна робота класного керівника.

Письмове завдання (аналіз уроків української мови, української літератури, проведених у 5-9 класах (10-11 класах), розробка тематичного плану циклу уроків з обраної теми (методичний аспект).

Письмове завдання (розробка плану-конспекту уроку української мови, української літератури (основна школа).

Письмове завдання (написання психолого-педагогічної характеристики на учня (на основі перегляду фрагментів відеофільмів педагогічної тематики).

Практичне завдання (проведення фрагментів виховних заходів).

Звітна документація.

Змістовий модуль № 4 Навчально-виховна діяльність вчителя української мови і української літератури (старша школа). Основи професійної діяльності вчителя.

Письмове завдання (аналіз уроків української мови, української літератури, проведених у 10-11 класах (методичний аспект), розробка сценарію виховного заходу української мови, української літератури.

Письмове завдання (розробка плану-конспекту уроків з української мови, української літератури (старша школа).

Письмове завдання (психолого-педагогічний аналіз стратегій поведінки вчителя в ситуації першої зустрічі з класом).

Практичне завдання (виступ перед аудиторією (класом) з демонстрацією елементів педагогічної техніки).

Звітна документація.

Практикант має подати керівникові практики від навчального закладу аналіз двох уроків української мови й двох уроків української літератури (у кожному з двох семестрів), а також підготувати два конспекти й дві презентації уроків української мови (у 5-9 класах і в 10-11 класах). Здобувач повинен оформити звітні матеріали відповідно до чинних вимог.

5.4. Вимоги до звіту з педагогічної практики в оздоровчих таборах

Пакет звітної документації:

1. Педагогічний журнал роботи практиканта.
2. Щоденник психолого-педагогічних спостережень.
3. Захист позашкільної педагогічної практики (виступ в групі, на загальній конференції з презентацією відео-, фотосюжетів про діяльність здобувача під час позашкільної практики).

5.5. Вимоги до звіту з педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти

Пакет звітних матеріалів педагогічної практики має містити:

- а) конспекти проведених уроків з української мови й літератури з оцінками вчителя-предметника;
- б) сценарій позакласного заходу, присвяченого популяризації української мови і літератури;
- в) письмовий аналіз відвіданих уроків з української мови та літератури учителів-словесників та практикантів;
- г) по 3 відео-уроки з української мови, української літератури;
- г) фотозвіт про проведений профорієнтаційний захід;
- д) оформлений належним чином щоденник практиканта;
- е) оформлене належним чином портфоліо практиканта з індивідуальним завданням (на вибір);
- е) витяг з протоколу педагогічної ради школи з оцінками практикантів за пройдену педпрактику.

5.6. Вимоги до звіту з педагогічної практики з додаткової предметної спеціальності

- а) конспекти проведених уроків з польської мови з оцінками вчителя-предметника;

- б) письмовий аналіз відвіданих уроків з польської мови учителів-словесників та практикантів;
- в) 3 відео-уроки з польської мови;
- г) фотозвіт про проведений профорієнтаційний захід;
- д) оформлений належним чином щоденник практиканта;
- е) витяг з протоколу педагогічної ради школи з оцінками практикантів за пройдену педпрактику.

6. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

5.1. Фольклорна практика

Форма підсумкового контролю – залік.

5.2. Діалектологічна практика

Форма підсумкового контролю – залік.

5.3. Пропедевтична практика

Форма підсумкового контролю – залік.

5.4. Педагогічна практика в оздоровчих закладах

Форма підсумкового контролю – залік.

5.5. Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти

Форма підсумкового контролю – залік.

5.6. Педагогічна практика в закладах фахової передвищої освіти

Форма підсумкового контролю – залік.

5.7. Педагогічна практика з додаткової предметної спеціальності

Форма підсумкового контролю – залік.